Christof Spengemann

YPSİLON

İLETİŞİM

Ypsilon

Spengemann'ın Ypsilon'u, başka birçok özelliğinin yanısıra, insanın eğlenmesinin düşünmesine engel olmadığının "canlı" bir kanıtı. Cin gibi bir adam, belli ki onu çok yoran meselelere, el atmak ne kelime, balıklama dalmaya çabalarken, ne yapsa durduramadığı mizah ve alay gücüyle ortalığı dağıtıyor. Roman kahramanları onu terk ediyor, yazar, yerine birini bulana kadar bir koyun sürüsünü gütmek zorunda kalıyor. "Problem"in çözümünü öğrenmek için milyonlarca insan çayırda toplanıyor. Yazar kalemini kaybettiğinden yazılamamış bölümler kalıyor. Sivrisinekler, yarasalar, bayıltıcı gaz tabancaları, "balta"lar, ciğer sucuğu... bir bohçada. Ve uzaklarda bir inek böğürüyor

İletişim Yayınları 217 • Çağdaş Dünya Edebiyatı 39
ISBN 975-470-317-5

1. BASKI ©İletişim Yayıncılık A. Ş. Şubat 1993
©1991 Postskriptum Verlag, Hannover

KAPAK ve İÇ DÜZEN Ümit Kıvanç
KAPAK FOTOĞRAFI Bizzat Christof Spengemann, 1918
OFSET HAZIRLIK İletişim
KAPAK BASKISI Ayhan Matbaası
İÇ BASKI ve CİLT Şefik Matbaası

İletişim Yayınları
Klodfarer Cad. İletişim Han No. 7
34400 Cağaloğlu İstanbul
Tel. 516 22 60-61-62 • Fax: 516 12 58

Christof Spengemann

YPSILON

Ypsilon - Ein grotesker Roman

ÇEVİREN *Ümit Kıvanç*

iletişim

Reji Notları

Ypsilon romanı, pek sıkı tınlayan şu terimle ifade edecek olursak: "konuşulduğunda" anlam kazanır.

Yazarın, her satın ya da ödünç alana kitabı okuyacak zamanı yoktur. Yeterli uzunlukta bir plağın imâline halen çalışılmaktadır. Bu yapılana kadar okur metni kendi kendine okumalıdır.

Hemen bütün milletvekilleri, hatipler, düğün dernek söylevcileri en çok kendilerini dinlemeyi severler. Bu durumu gözönüne alarak, yetenekleri bunlar kadar gelişmemiş okurun da aynı anda hem okuyup hem dinleyebileceğini varsayabiliriz. Eğer bu mümkün değilse, tasada ortak olunan bir dost bulunup karşılıklı yardımlaşılabilir.

Ypsilon romanı gündelik-alışılmış sesle okunmamalıdır. Hatibin, romanla dinleyici arasına kişiliğini sokma hakkı yoktur. Dinleyici kendi olsa bile.

Herhangi bir kişinin okudukları değil, sadece bir ses duyulmalıdır. Herhangi bir kişinin Ypsilon romanında yeri yoktur; -aynı zamanda tam da bu sebeple- tamamen gayrışahsî bir ses sözkonusudur.

Gayrışahsî bir sesin yaratılması sanatsal bir eylemdir. Demek ki, okur, eğer böyle edebî metinlere vukûfunu kanıtlamak istiyorsa, romanın tamamlanmasına katkıda bulunmalıdır. Bu çok eğlenceli olabilir.

Ypsilon romanı için gerekli ilham, kavak ağaçlarının tepesinden uzayıp giden bir çizgi üzerinde yakalanmıştır - bu çizginin niçin orada öyle uzayıp gittiğini kimse bilmemektedir.

Bu nedenle, okuyacak olan, sesine, nereden gelip nereye gittiği belli olmayan, tın tın tınlayan bir telin tınısını yüklemelidir.

Kendi duygularını dolaba kaldırmalı, kendi varlık tarzını çamaşır ipme asmalı ve sadece romanın akışına kulak kesilmelidir. Yalnız bundan önce, 'akış' kavramı konusunda bir

avukattan bilgi almakta yarar vardır.

Romanın akışına, tın tın tınlayan bir tel doğurana kadar kulak verilmelidir.

O tel, ânın gereklerine göre kendi kendine gerilecek, uyumlu kıvrımlar meydana getirecek ve çılgınca karışıp dolanacaktır.

Başka türlü de yapılabilir ama o zaman olmuyor.

Ypsilon romanında işte sadece bu ses vardır. Bu bir insanın sesi değildir, bir yüreğin sesi değildir, aklın sesi de değildir: Ypsilon romanının sesidir.

Güneş son ışınlarını da yollamıştı, ay o mütevazı tavrıyla benzer bir oyuna yeniden başlamaya hazırdı; yarasalar boğazlarını temizlemeye koyulduğunda, sabahtan akşama günışığmda dans eden sivrisinekler çoktan ölmüştü.

Ve bir ses duyuldu: Ypsilon saygıdeğer bir anababanın evlâdıdır!

Ama yılan yorulmak nedir bilmiyor, sürünmeye devam ediyordu. Ve bir baba yetmiş yaşına girmişti.

Çocuklarının talihi onun elindeydi. Ve adamın eli Adem'in etindendi.

Ah, muhteremler, bazı hassas gençler böyle durumlarda nörotikler arasına karışmışlardır. Ypsilon'a da böyle oldu! Ypsilon'a da!

Bırakın, onun zaaflarından söz etmeyelim. Hedefine çoktan vardı o.

Biz en iyisi ona huzur verenleri yâdedelim.

Ypsilon'un anababası bütün saygınlıklarıyla o ölümcül adımı attılar ve oğullarının en saygıya değer özelliğini ilelebet garanti altına aldılar: Ypsilon saygıdeğer bir anababanın evlâdıydı.

Muhteremler bunun ne manaya geldiğini idrak etsinler lütfen: Bunun için iki insanın hayatını ortaya koyması gerek!

Ypsilon'un anababası hayatlarını ortaya koydular. İkisi de hemen hemen aynı zamanda damar kireçlenmesinden öldü. Herhangi bir doktor yardımı olmaksızın öldüler - tamamen kendi imkânlarıyla.

Müthiş güzel bir cenaze töreniydi. Cenaze alayına bütün şehir katıldı. Şehir daha önce böyle bir cenaze alayı görmemişti. O kadar uzundu ki, en arkadakiler en öndekilerin bu korteje niçin katıldığını bilemediler.

Bunun sonucu, cenaze kortejinin arkadan dörtte biri bir şenlik alayına dönüştü.

Cenazeler defnedilmişti. Kortejin başındakiler mezarlığı terk etmişlerdi. Bir saat sonra, cenaze alayının neşe içindeki ucuyla karşılaştılar ve onların arkasına takıldılar. Kortej böylece bir halkaya dönüştü. Neşeli hava yeni katılanlara sirayet etti, yayıldı, ilerledi ve dönüp gelerek kendi ucuna kavuştu.

İnsanlar çember çizerek dönüyordu, yürüyüş kolunun sonu gelmiyordu. İki gün iki gece çember halinde yürüdüler ve kortejin sonu gelmedi. Terk edilmiş evlerde ocaklar söndü. İnsanlar hâlâ halka olmuş dönüp duruyorlardı. Üç gün üç gece yürüdüler, kortejin ucu görünmedi. Terk edilmiş evlerde havagazı muslukları üzgün üzgün boyunlarını büktüler. Ama insanlar çember oluşturmuş yürüyorlar ve yürüyüş kolunun ucu gözükmüyordu. Evlerde, tamamen ihmal edilmiş sinekler arasında salgın hastalıklar başgösterdi. Ama insanlar halka olmuş yürüyorlar ve kolun sonu gelmiyordu. Gündüzlerle geceleri ayırt edemez olmuşlardı. Ve uzun bir zaman sonra yeni bir gün doğduğunda, yedi gün on gecedir çember halinde yürümüş durumdaydılar.

İşte o sıralarda, kortejin ortalarında bir yerde, hali vakti yerinde bir kadın bir çocuk doğurdu, adını Gottlieb koydu.

Çember parçalandı. Kortejin başı sonu belli oldu yeniden, bir de hedef belirdi, herkes evine yollandı. Bebek oğlandı.

Yeniden ihtimam gören sinekler iyileşti, havagazı muslukları keyifle tıslamaya başladı. Ve insanlar ocak başlarında o güzel cenaze töreninden konuştular.

Bırakın boğuk sesli trampetler çalınsın: Ypsilon saygıdeğer bir ana babanın evlâdıdır.

İmparator ya da kral, Tanrı ya da papaz, kimse onun bu ünvanını geri alamaz.

Güneş son ışınlarını da yollamıştı ve ay, o mütevazı tavrıyla benzer bir oyuna yeniden başlamaya hazırdı; yarasalar boğazlarını temizlemeye koyulduğunda, sabahtan akşama günışığında dans eden sivrisinekler çoktan ölmüştü,

Aslında muhteremler, burada kesmek zorundayım.

Bu satırları, evvelce müsveddeye yazdığım

gibi, hiç düzeltme filan yapmadan, öylece temize çekmişim. Şüphesiz derinlere işlemiş bir duyarlılığın ürünüdürler ve epeyce şairane ifade edilmişlerdir.

Yalnız şu anda, roman yapısı uzmanı olarak isim yapmış bir adam yanıma sokulmakta. Diyor ki, bir roman, kişilerin, ortamın, mekânın ve olay akışı zamanının tesbitiyle başlamalıymış.

Ama ben daha ilk bölümden edebiyat yapmaya giriştim. Ve bu kafadan doğum yüzünden çerçevenin dışına düşeceğim.

Bir kimsenin kafadan doğum yüzünden çerçeve dışına düşüşünü öylece seyretmek zorunda kalmak iç kaldırıcı bir tasavvur değil mi?

Lânet olsun bana, bu işe doğrudan katıldığım için!

İki kere lânet olsun bana! İş aslında çok daha karmaşık: Çerçeve dışına düşeceğinden sözedilen birinin öncelikle çerçevenin içindeki tabloda yeralması gerekir.

Oysa ben tabloda bulunmuyorum, ben daha önce hiç roman yazmadım ki.

Yine de çerçeve dışına düşmek zorundayım!

Kafadan doğum yüzünden, tam da tabloda yeralamadığım için çerçevenin dışına düşmek zorundayım.

Zorundayım ama bu nasıl olacak bilmiyorum.

Tabloda yeralıyor olsaydım tepeme dikilmiş adamdan tavsiye istemezdim.

Onun tavsiyesine niçin mi uymuyorum?

Ah, muhteremler, aynı anda iki demir parçasını tava getirmeye çalışmak, bir demir parçasının yağmur oluğunu tıkamasından iyidir.

Ben de bu nedenle başka otantik kaynaklardan da beslendim. Bir romanın, bir olay örgüsü barındıran sanatsal nitelikli anlatı olduğunu biliyorum.

Kısa ve özlü bir ifade bu. Büyük Meyer Sözlüğü'nde elbette daha uzun ve ayrıntılı bir açıklama vardır. Ama bende sadece Küçük Meyer var. Ve bu Küçük Meyer en güç durumların üstesinden gelmeyi başarmıştır. Ona güvensizlik duymak için sebep göremiyorum. Yaptığı tanım aklıma yatıyor: bir olay örgüsü barındıran sanatsal nitelikli anlatı. Tanrı şahidimdir ki, bir olay örgüsü barındıran sanatsal nitelikli bir anlatı yazmak

istiyorum!

Lânet olsun bana! Üç kere lânet olsun - korkunç bir duruma düştüm: örf ve âdetlere aykırı davranıp loncayı birbirine katarak roman uzmanımı öfkelendirmek istemiyorum.

Lâkin içimde, derinlerde yer etmiş sanatsal nitelik tutkusuyla başa çıkamıyorum. Ve kadirbilir bir insan olarak, Küçük Meyer'i yok saymak içimden gelmiyor.

Muhteremler, içine düştüğüm ikilemi idrak edeceklerdir. Buradan çıkmak istiyorum! Çıkmak zorundayım! Lütfen kapıyı gösterin bana.

Kişisel çıkarlarımı bütünüyle bir yana bırakalım, sorunum sadece şu: tepeden tırnağa soyunacağım, oradan da tekrar tepeye...

Evet, güneş, ay, sivrisinekler ve yarasaların çevirdikleri işlerle Ypsilon'un saygıdeğer bir anababanın evlâdı oluşu arasında son derece gevşek bağlantıların bulunduğunu biliyorum.

Bunlar aynı ölçüye vurulabilecek şeyler değil. Bunları yanyana getirmeye kalkmak düpedüz taktik hata. Ne kombinasyonlar yapmak mümkün ne geri dönüşler.

Güneş bildiğimiz güneş, Ay bildiğimiz ay, Sivrisineklerle yarasalar da fî tarihinden beri var. Ama Homeros'dan Catull üzerinden Cervantes'e, Hermann Löns'e ve Bay Hülsenbeck'e, herhangi bir zamanda Ypsilon'dan sözedildiği vâkî mi? Ypsilon'un hangi tarih kesitinde yaşadığı belli değil.

Ve bunu tahmin edebilsek dahi, hayatının hangi kesitinde bütün bunların olup bittiğini yine açığa çıkaramıyoruz.

Uzaklarda bir inek böğürüyor!

Bunu müsveddeye yazmışım, ama temize çekerken atlamışım.

Uzaklarda bir inek böğürüyor!

Ah, neye yarar ki bu! Sadece işleri daha da karıştırır.

Onun ne zaman böğürdüğünü bugün kim bilebilir? O vakit böğürenin ne vakit yaşadığını kim söyleyebilir? Evet, metni temize çekerken atladığım ineğin hangi inek olduğunu kim bulup çıkarabilir?

Alman otel hizmetkârlarının hepsinin adı Friedrich'tir. Sirkteki palyaçoya genel olarak August diye hitap edilir.

Bu Friedrich, August, Heinrich ve Wolfgang'lardan herhangi biri sizi kızdırdı veya

eğlendirdi diyelim, muhteremler - onun hangi Friedrich, hangi August, hangi Heinrich veya hangi Wolfgang olduğunu bulup çıkarmak nasıl, imkânsız denecek kadar zor olurdu!

Böyle bir teşhisi inekler arasında yapabilmek nasıl, daha da imkânsız denecek kadar zor olurdu. Adsız sansız ortalıkta dolaşır inekler; her biri, türünün kişiliksiz bir temsilcisidir.

İşte tam da bu durum, metnimdeki boşluğu uçurum gibi gösteriyor. Üstüne üstlük o akıllı uslu Wolfgang söylenmemiş'in câzibesini tartışma konusu yapıyor.

Bunlar roman sanayiinin handikapları.

Ancak, namusu uğruna her şeyini fedâ etmeyen bir bâkire, değersizin tekidir.

Gerçi ben bir bâkire genç kız değilim. Dağdaki çoban delikanlıyım. Ama namusum uğruna her şeyimi ortaya koymazsam ben de bir hiç olurum.

Ben dağdaki çobanım! Ve çobanların reisi Bay Wolfgang'tan, sanat anlayışının gölgeli vadilerinde yapacağım gezintide bana iyi niyetle rehberlik etmesini istiyorum.

İstiyorum! İstiyorum!

Ter dökmeyene Schiller ödülü yok!

Ypsilon, saygıdeğer bir anababanın Schiller ödülü!

Güneşin son ışınları arkadan vuruyordu, ayın mütevazı ışığı önden. Ölü sivrisinekler bayat balık gibi kokuyordu, böylece yarasalar boğazlarını temizlemek için haklı bir sebep bulmuşlardı. Uzaklarda bir inek mahzun mahzun böğürüyordu.

Ypsilon'un arkadaşlarıyla birlikte çevresinde oturduğu marangoz işi masa, bir ustanın elinden çıkmaydı. Köşede, sol tarafa yakın duran usta işi çekmeceli dolap da bir marangoz elinden çıkma.

"Dinleyin," dedi Ypsilon, "uzaklarda bir inek böğürüyor."

Bazen yeteneksizleşir ve sıradan bir insan gibi konuşur. Kulak kesilmiş oturuyorlardı. Bu onbeş dakika kadar böyle sürdü.

Sonra Ypsilon dedi ki: "Burada kafayı takmış oturuyoruz..."

Doğrusunu istersen, sevgili Wolfgang, Ypsilon geçmiş zaman kullansa daha iyi olacaktı. Çünkü son on beş dakikadır kafayı

takmış oturmuyorlardı, kulak kesilmiş oturuyorlardı.

"Burada kafayı takmış oturuyoruz," dedi Ypsilon ve yanlışını düzeltme fırsatını kaçırdı.

Sonra usulca, bir görüşünü açıkladı. O kadar usul konuştu ki burada aktaramayacağım. Sadece son kelimeleri algılanabildi. "... bilemeyiz ki," dedi Ypsilon.

Tavandan aşağı kasvetli bir koyvermişlik sarkıyordu. Güneş yolun sonuna gelmişti, ay başlamaya çekiniyordu. Ölü sivrisinekler o kadar aşağılık davranışlar içindeydiler ki, yarasalar kuşpalazıyla mücadele etmek zorunda kalmışlardı. Uzaklardaki inek artık sunmuştu.

Ve hepsi, bu durumdan kurtulmayı sağlayacak bir şeylerin olması gerektiğini hissediyorlardı.

Depresyon dibe vurduğu anda, mutfaktaki dev tavuk bir huniyle çalıp söylemeye başladı:

Ulu tanrıya şükür, yeryüzüne huzur, insanlara şefaat!

Hepsi kocaman açılmış gözlerle birbirlerine baktılar. Ypsilon kapıyı açtı. Dev tavuk

kibirli salınışıyla içeri daldı, beyaz bir önlük takmış, huni ağzında, çalıp söylemeye devam ederek: Ulu tanrıya şükür!

Ve hepsi fark ettiler, hepsi hissettiler - hayır, hepsi biliyorlardı: 1918 Devrimi tam o anda başlamıştı!

Artık kabuk kırılmıştı! O kadar plastik bir biçimde çıkmıştı ki dışarı, manevî âleme açılan bir gözü olan hiç kimse bu ânı unutamazdı.

Huninin eğilmez bükülmez ağzı ilân etmişti bunu!

Ah! Bin tane hunim bin tane ağzım olsaydı da siz muhteremlerin kulağına daha da yüksek sesle haykırabilseydim: bu roman büyük devrim döneminde başlıyor!

Saygılarımla
Yazar.

Maddiyat olarak Almanya, malvarlığının mezarının yambaşma dikilmiş duruyordu

Angelika bir kez daha geri dönüp baktı ve şöyle dedi: "Bu yüzden oluyor! Çocuğun eline keman vermeyin!"

Angelika tanrının sevgili kuluydu, hem çocuksu hem peygambervârîydi. Birkaç saniye boş boş bakıp hayal kurdu ve neşeyle, "Çalışma kötülüğün anasıdır," dedi.

Ypsilon Angelika'mn sözlerini kaptı; avcunun içine alıp yumruklarını sıktı, ürettiklerinin sıralandığı kitaplık rafına doğru kaldırdı, suçlayıcı bir tavırla.

Angelika yanına gelmiş, başını onun omzuna yaslamıştı. Niçin böyle davrandığını pek bilmiyordu. Çocuksu ruhu onun her vakit el yordamıyla doğruyu bulmasını sağlamıştı.

Ypsilon müthiş etkilenmişti ve bu yüzden çalışmalarından daha da fazla tiksindi. Zihninde mevcut durumun bir tasviri canlanmaya başladı. Ve düşüncelerini şöyle geliştirdi:

"Kardeşler! Oyun oynamamız gerekirken çalıştık. Irzına geçilmişliğin utanç âbidesi eserlerimizde vücut buluyor. Bir zamanlar tanrının dokunduğu alınlarımızdan akan ter eserlerimizde yapış yapış. Ah, keşke küçük bir kuş olup utanç içinde başımı kanatlarımın altına saklayabilseydim!"

Angelika onun başına bir kül tablası o-

turttu ve bu sembolik davranışıyla onu gerikalan açıklamaları yapmaktan kurtardı.

Ypsilon Angelika'nın az önceki sözünü bütün bu süre boyunca sıkılmış yumruklarının içinde tutmuştu, şimdi onu itinayla masanın üzerine bıraktı. Sonra ellerini açıp kitapların arasına daldı, ürettiklerini havaya saçtı ve Angelika'nın sözünü alıp hırsla kitaplık rafına koydu.

Bu heyecan verici olaylardan birkaç dakika sonra Ypsilon'un misafirleri masanın altından sürünerek yaklaştılar ve insana canlılık veren toprak kokusundan ötürü onu kutladılar.

Sonra Ypsilon piposunu temizledi.

Haklısın, aziz dostum Wolfgang, dehanın kökü düzendir: pipo, pipo ustalarının elinden çıkmış bir pipoydu.

Güneş son ışınlarını yollarken çalışkan pipo ustası hâlâ yeni pipo pimâliyle piştigal ediyordu.

Ay o mütevazı tavrıyla benzer bir oyuna yeniden başlamaya hazırdı ama o çalışkan pipo ustası pipo yapmayı bırakmamıştı.

Sabahtan akşama günışığında dans eden sivrisinekler çoktan ölmüş olduğunda, iyi

huylu Wolfgang "Alman romanında pipo ustaları" üzerine içten bir yazı yazmakla meşgûldü.

Ve yarasalar boğaz temizliğine koyulduğunda, pipo ustaları bile Wolfgang'ın pipocular makalesini ıslıklıyorlardı.

Ve uzaklarda bir inek böğürüyordu.

Angelika temel fikirlerini havadan kapmıştı. Adem'le Havva'dan beri bu fenomenden etkilenen ilk insan oydu.

Adem ile Havva da hayatlarının daha sonraki dönemlerinde benzer bir görüş ileri sürmüş olmalılar. Ama onlar bu noktaya somut tecrübelerinden hareketle ulaşmışlardı. Dış etkilere kapalı bir insan olan Angelika için tecrübe-öncesi bir bilgi sözkonusuydu: İnsanlığın vurulduğu zincirleri hissetmişti.

Ypsilon fikrin derinliğine bakmış ve ona önem vermişti. Zincirleri parçalama misyonunun kendine yüklendiğini hissetmişti.

Şair Rudolf Meyer, bu fikirden yoğun şekilde etkilenen üçüncü kişiydi. O da bu fikri kendi tarzınca benimsedi ve o andan başla-

yarak her türlü faaliyeti reddedeceğini bildirdi.

Angelika bir şey demedi. Abartılı bir hareketle kapıyı açtı ve Rudolf Meyer'in görüşünü bu şekilde açıklamasına fena içerlemiş olan usta grafiker Adalbert Meyer ayağa kalkarak haykırdı: "Almanya'yı kurtarabilecek biricik şey çalışmadır!"

"Kuşbeyinli!" diye kükredi Ypsilon. Meyer tekrar masanın altına dalıp kayboldu.

Ypsilon onu yakalamaya kalkıştı. O anda Angelika güzel Rosa Feurig'e bir işaret çaktı.

Şeytanî bir kadındı Rosa Feurig. Kısmen pembe kısmen ateşliydi. Üstelik dans ediyordu. Önce pembeydi. Öylesine şeker pembesiydi ki ona bakan bütün gözlerin içi bayılırdı. Sonra, ateşliydi. Öylesine ateşliydi ki ona bakan bütün gözlerden kıvılcımlar çıkardı.

Hakikatin dansını yapıyordu ve neredeyse üstünde ne varsa çıkarıp atmıştı.

"Hakikat nedir?" diye mırıldandı Angelika.

Ypsilon dedi ki: "Hakikat sonsuz bir soru işaretidir. Bilemeyiz. Yedinci gün, tanrı soru

işaretini yaratmış."

O sırada Rosa Feurig fanilasını da çıkarıp attı.

Ypsilon baştan çıkmış bir halde onun elini tutup öptü. Birkaç kere öptü, sonra kolunu öpe öpe omzuna doğru ilerlemeye başladı.

"Aklınızı mı kaçırdınız Ypsilon!"

"Sanırım şu andan itibaren kaçıracağım!" diye bağırdı Ypsilon.

Evet, bu işin tam şu anda olması ne iyiydi!

Hazzm o ilâhî kıvılcımının, uğursuzluklara gebe bir vaziyetin üzerinde çakması ne iyiydi! Aksi halde Ypsilon'la Adalbert Meyer arasında feci bir kavga kopabilirdi.

Bu arada Meyer durumdan yararlandı. Sanat Çalışma Konseyi'ni kurmaya kesin kararlı, kapıdan dışarı süzüldü.

Yeniden doğmuş maneviyat atmosferi bu arada alacakaranlığın yumuşak dalgalarınca istilâ edilmeye başlanmıştı.

Angelika, içsel zorunluluklarından ötürü, bir karaf kapıp Güney Almanyalı marangozun yaptığı masanın üzerine su döktü. Sonra

iki eliyle su birikintisini dağıtmaya başladı. Ötekiler de onu izlediler. Hepsi o tanrısal kadının çekimine kapılmışlardı.

Bu neşeli oyun hepsine huzur verdi.

Yarım saat kadar bu şekilde eğlendikten sonra hepsi bir köşeye yığılıp hayallere dalma ihtiyacını hissettiler.

Angelika da bundan başka bir zorunluluk hissetmiyordu; boş boş önüne bakıyordu.

Yarım saat de böyle geçti. İkisi birlikte bir saat eder.

Ve, çökmekte olan alacakaranlık üzerine onca laf edildikten sonra, muhteremler herhalde bu arada dışarıda havanın kararmış bulunduğunu anlamışlardır. Bu yüzden, eğer yapmak zorunda olduğuna inandığı şeyi yapmak istiyorduysa Ypsilon'un kalkıp pencereyi açması ve dışarı bakması için en uygun zamandı. Angelika onun ne yapacağını bilirmiş gibi, Ypsilon'un omuzlarına bir kırmızı örtü atmıştı.

Sokağın karşı kaldırımında bahçıvan Pingspüngel duruyordu ve komşuların birkaçıyla ineği hakkında laflıyordu. Bu, az önce böğüren inekti.

Ypsilon onlarla üst perdeden konuştu:

"Ya, işte, baylar! Niçin oyun oynamak istediğimi anlayamayacaksınız muhtemelen. Üstelik yaşadığımız günlerin gerektirdiği ciddiyetle bağdaşmıyorken...

"Ama anlamamayı sürdürürseniz yaşadığımız günlerin ciddiyetine yenik düşeeksiniz.

"Yaşadığınız günlerin ciddiyeti sizin kavrayamamanızdan ileri geliyor.

"Kavramayı öğrenmenizde ısrarlıyım."

"Ve ancak benim ciddiyetimden şüphelenmeyi bırakırsanız oyuna katılabileceksiniz."

Bu noktada Ypsilon'un sözünü kestiler. Bay Pingspüngel ve komşuları kendilerini hakarete uğramış hissettiler. Ve gizemli olanın câzibesini yok etmemek için daha somut olarak tasvirden burada kesinlikle kaçınacağım sert bir cisim Ypsilon'un başının üzerinden odanın içine doğru uçtu.

Ypsilon'un arkadaşları hemen karşılık vermeye çalıştılar ve koro halinde bağırdılar: "Ypsilon saygıdeğer bir anababanın evlâdıdır."

Bu bir şeye yaramadı.

"Bundan sonrası sizin için pek kolay ol-

mayacak Ypsilon," diye bir ses duyuldu.

Ama Angelika bilgece kavrayışsızlığıyla pencereyi kapadı.

Herhalde hiçbir sert cisim bir pencereden içeri deminki gibi uçmamıştır.

Herhalde hiçbir pencere böyle bir bilgece kavrayışsızlıkla kapatılmamıştır.

Şundan da eminim: Hiç kimse siz muhteremler kadar muhterem değildir.

Ve herhalde hiç kimse siz muhteremlerin yerinde olmayı şu anda benim istediğim kadar içten dilememiştir.

Ve siz muhteremlerin benim yerimde olmayı istemeniz için hiçbir vakit şu andaki kadar az sebep olmamıştır.

Benim yerimde olmayı istemek ayrıca anlamsız olurdu.

Benim, kimsenin bulunabileceği bir yerim yok ki.

Utanç içinde başımı koyabileceğim bir yerim bile yok. Ama ne yazık ki utanç içersinde başımı bir yere koymaya ihtiyacım var. Kafatasımın içinde bir binayı yıkıyorlar sanki.

Güneş kaybolmuş, ay görünmüyor. Ölü sivrisinekler hâlâ sağlık kurallarına karşı

hareketlerini sürdürüyorlar ve yarasalar sıhhî sebeplerle sahneden çekilmiş durumdalar.

Karanlığın içinde sadece benim çatlayan başım parıldıyor. Palmiye yaprakları arasından fırlamış bir şebek götü gibi, diyebilirim. Ama kanlı canlı bir zengin köylü değilim ben. Suratım da bir zengin köylünün suratı değil. Sararıp solmuş durumdayım, Luise!

Ve nihayet baklayı ağzımdan çıkarmak istiyorum. In medias res, işin aslı, muhteremler: batağa saplandım! Bu romandaki olayları nasıl devam ettireceğimi bilemiyorum.

İyi huylu Wolfgang ne diyecek! Ben daha başında demiştim diyecek! Evet, tabiî: Düzen, öğretim üyesinin köküdür! Ve hamama giren terler. Ayrıca ayağını da sağlam yere basmalıdır. Ve, insan gücünü parçalayıp israf ederse ve edebiyat tarihçileriyle dalga geçerse elbette sonu budur.

Pater Piccicato!

Yine de muhteremler, Wolfgang kaç yazar bu noktada! Hiç değilse birkaç bölümü derleyip toparlamayı becermiş bulunuyorum.

Ve şimdi gözlerimi yükseklere dikiyorum:

Ne demek 'batağa saplandım'!

Başımı koyacak bir yere ihtiyacım yok! Başımı eğmek istemiyorum!

Muhafızlar ölür, olup olacağı da budur. İzin veriniz muhteşemler, orjinal metne dönüp düşünmeyi orada sürdüreyim.

Açıkça belirteyim ki bu roman işi benim için müthiş ciddi. Anavatanına pek düşkün tipler Ren'in bir Alman nehri olduğunu hattâ Ren'in şu anda olduğundan çok daha Alman olması gerektiğini kafalarına nasıl yerleştirilmişlerse ben de bir roman yazmayı bu şekilde kafaya koydum.

Ren'in sadece Basel'le Kleve arasındaki kısmını neredeyse ödünç verir gibi bize bırakmalarına benzer bir durum benim romanım için geçerli olamaz.

Hayır, muhteremler: ödünç mal insanın kendi malı değildir. Bu nedenle, okuyup geri vermek üzere kütüphanelerden roman ödünç alınmamalı.

Ne yazık ki Hollanda'yı nehirden elini çek-

meye zorlayabilecek durumda değiliz. Böyle bir teklifte bulunsak İsviçre de bizimle dalga geçerdi. Ve kahkahaları dağlarda yankılanırdı.

Her şeye rağmen romanı sürdürmenin bir yolu var. Sağlıklı bir duyarlılığa sahip romancı her vakit işini per aspera ad absurdum (karanlığı aşıp saçmalığa vararak) yürütmeyi becermiştir.

Gerçi şu anda Ren'in Alman topraklarından denize dökülmesini nasıl sağlayabileceğimiz hakkında bir öneri getiremiyorum. Ama onun Alman topraklarından doğmasını sağlama imkânı var. Ne de olsa Alman topraklarında bugüne kadar bir şeyler olmuştur.

Ve insanın kendi Ben'inde bir kaynak bulunması, bir yayıncıya dökülen altı nehre sahip olmasından iyidir.

Peki, Main sadece bir ırmak kolu mu.? Main Ren olamaz mıydı? Ren de Main? Ren Main olsa, Main de Ren. Main kıyısında, Main kıyısında asmalar büyüüür... - işte, hiçbir şarkı sözünü değiştirmek dahi gerekmezdi.

Muhteremler, güçlü bir iradenin nelere

kâdir olduğunu unutmuş görünüyorlar. İrade gücüyle nehirlerin yatağı değiştirilir.

Suyun debisi miras hakkını tayin eder.

Yeni ölçümler yaptırıp, Ren'in Almanya'dan doğduğunu ispat edelim.

Bu bir çağrıdır!

Millî hisler taşıyan kadın erkek bütün yurttaşlar Main'in doğduğu kaynakta toplanmalı.

Testiler, kovalar ve bakraçlarla Walstatt'a koşmalılar.

Testiler, kovalar ve bakraçlarla ve yaradan onlara başka ne gibi yetenekler bahşettiyse bunları -

- dudak bükmenin faydası yok, muhteremler! -

evet, başka ne gibi bahşedilmiş yetenekleri varsa ortaya dökerek - kaynak bölgesine su taşımalılar. Sağ koldan erkekler, sol koldan bayanlar. Çünkü erkek adam kadınların eteklerine dolaşmaz.

Sekiz gün boyunca.

Bir yanda da armoniyum çalınmalı.

Ve Main'ın kaynağı, muazzam su kütlelerini tepeden aşağı, vadiye boca eder.

Ve Main'ın Alman buğdayıyla Alman o-

caklarında pişmiş Ren olduğu ortaya çıkar.

O vakit nihayet yeniden iyi bir dönem başlar.

Ve bir roman işte böyle mâkul şekilde mutlu sona ulaştırılır.

Benim romana dönersek: Şu anda Ypsilon'la ilgili anlatılabilecek tek şey, onun Angelika ve Rosa Feurig'le birlikte odasında kös kös oturduğu ve kendini, bu saygıdeğer anababa evlâdını harekete geçirmiş olan sorunu düşünüp kafa yorduğu.

Muhteremler, belki henüz sorunun ne olduğunu anlayamayacaksınız, ama herhalde bunun epey zorlu bir problem olduğunu tahmin ediyorsunuzdur. Siz muhteremlerin engin hoşgörüsüne sığınarak ben de Ypsilon'u, günlerini Angelika ve Rosa Feurig'le birlikte kös kös oturarak geçirmesi için odasında bırakacağım.

Bu durumda romanın birkaç bölümü haliyle iptal olacak. Çünkü roman fabrikasyon imalatında makineler aralıksız çalışır.

Ama o güzelim bölümleri içlerine tek satır yazmaksızın geçirmeye gönlüm elvermez.

Hayır! Tanrı bize bölümleri onlardan faydalanmamız için bahşetti.

İşte burada yine ortaya çıkıyor ki, bir bağlantıyı vaktinden önce koparmamalıyız, kapıları arkamızdan o kadar kuvvetlice çarpmamalıyız.

Muhteremler, dördüncü bölümde her iki Meyer'in sivri ve aykırı tipler olarak romanın olay örgüsünü nasıl terk ettiklerini hatırlayacaklardır.

Soyunacağıma dair söz vermiştim. Öyle olsun! Şimdi, şu yedinci bölümde, her iki Meyer'i yaratı aşamasında yeniden yakalayabildiğim için ne kadar sevinçliyim.

Üç bölümlük zamanda bu ne değişim!

Şu sahneye bir daha göz atalım: çekmeceli dolap, masa ve kitaplara, Rosa Feurig ile Angelika'ya, Ypsilon'a ve sert cisme bir bakalım.

Mutfakta o parlak huniyi ve gelecek haftalarda da çayı hazırlayacak, patatesleri kızartacak, bulaşığı ve çamaşırı yıkayacak olan dev tavuğu görüyoruz.

Ve biz evin kapısından çıkarken, -... güneş son ışınlarını yolluyor, ay mütevazı tavrıyla benzer bir oyuna yeniden başlamaya hazır,

-gerikalanını siz muhteremler zaten biliyorsunuz, çünkü şükürler olsun, artık seyirciden nakaratı tekrarlamasını isteyebileceğim bir noktadayız- biz evin kapısından çıkarken, belki yüzüncü kere kendimize soruyoruz: halk niçin kaynaşıyor orada, orada neler oluyor?

Evet, muhteremler, orada neler oluyor?!

Olan şuydu: her iki Meyer o görüşleriyle şehrin münevverleri sırasına girmiş ve bu çevreyi ayağa kaldırmışlardı.

Münevverler halkası ikiye bölünmüş, ortaya iki yarım daire çıkmıştı, bunlar sonra ayrı ayrı birer halkaya dönüştüler. Artık iki halka vardı. Merkezlerinde Meyer ile Meyer.

Her ikisi de müritleriyle birlikte bir hedefe varmaya çalışıyorlardı: Ypsilon'un sonsuz bir soru işareti diye adlandırdığı hakikate.

Rosa Feurig de, ne kadar soyunursa soyunsun, hakikatin üzerindeki örtüyü kaldırmayı başaramamıştı. Hakikatin giyinik dolaştığı zaten düşünülemezdi. Eğer hepimiz soyunuk dolaşsaydık - o zaman bu, çıplak görüntü olurdu.

Ama her görüntü hakikatin önünü kapar. Ve biz görüntünün arkasında olanı görmeye çabaladığımızda hakikat bu tarafa geçer. Ya da bizim arkamıza. Ya da herhangi bir başka yere. Elbette bütün bunlar, bir hakikatin varlığı halinde mümkün.

Ypsilon "bilmiyoruz" diye düşündüğünde, bu kendi eksikliğinin bilgisidir. Yine de yüzünü aydınlığa çevirmiş olmaktadır böylelikle. Ancak arkadaşlarına "Hakikat sonsuz bir soru işaretidir," derken ışık arkasından geliyordu. Çünkü nezâket gereği insan arkadaşlarıyla konuşurken yüzünü onlara döner.

İddia ediyorum: insanlara ders vermeye kalkanların bakışları karanlığa mıhlanıp kalmıştır. Ders vermeye kalkan, kendi merkezini bir santrfüjlü cihaz haline getirir, bir yıldızı gece lambası yapar.

Her gece lambası için gökten bir yıldız eksilir, ortalık gitgide kararır. Her santrfüjlü cihaz bir yüreği rayından çıkarır; amaç aracın meşruiyetine halel getirir.

Ancak bunlar öğretmenleri rahatsız etmez. Ve eğer çalışma verimliyse hisseler çıkarılır.

Hisseler çoğaldıkça yürekler ve yıldızlar

azalır.

Çalışma kötülüğün anasıdır, diyor Angelika. İyi huylu Wolfgang terliyor, küçük oğlanlar ve kızlar toprak ve çiçek kokuyorlar.

İnsan sadece kendi kendine ve kendi için konuşabilir.

Hakikat öyle bir soyutluktur ki, onun bir şey olduğu bile söylenemez.

Peki Ypsilon niçin onun sonsuz bir soru işareti olduğunu söyledi. Hakikatin ne olduğunu bilmediği fikrini niçin terk etti?

Çünkü görüntü gözünü almıştı: soyunmuş güzel Rosa'nın görüntüsü!

Peki sonra niye dediğinden dönmedi? Çünkü güzel Rosa'nın çıplak görüntüsü onun omuzlarının çökmesine yolaçtı. Ve romanın bir bölümü bu şekilde çökmüş birinin toparlanıp bölüm bitmeden yeniden ortaya çıkabilmesine elvermeyecek kadar kısadır.

Helâl olsun bana! Ypsilon bir insan olduğunu ispatlıyor böylece...

Adalbert, yani çalışmacı Meyer sonsuz ruhu en ücrâ köşeye atmaya niyetliydi. Gerçekten, bu amaçla köşe bucak dolaştı. Ama ruhu yanma almayı unuttuğu anlaşıldı.

Bu durumda köşeleri cilalayıp parlatmakla yetinildi.

Rudolf, yani zevkçi Meyer, populi voluptas suprema rex, dedi. Sevgi uygun adım ilerliyor. Bilgi, zevk ağacından koparılmalıydı.

Bu meselelere fazla takılmak istemiyoruz, bunlar millî eğitim sorunları.

Bizim için önemli olan, iki Meyer'in programlarının birbirlerine 180 derece zıt, karşılıklı konumlanışı ve her ikisinin de hedefi olan bilgiye bu pozisyonda yer kalmamasıydı.

Bilgi, manevî eğitim programlarının sonucuna ulaşmasıdır. Pratikte bu durum hiç ortaya çıkmaz, çünkü manevî eğitim programları hiçbir zaman bilgiye ulaşılmasını sağlamaz. Manevî eğitim programları yarı yolda bitkin düşüp ölür. Yollarının üzerine konmuş bir saman çöpüne takılmaları yeterlidir.

Her iki Meyer'in çevresi de ölmeyi reddediyordu. Her ikisi de en azından ötekinden fazla yaşamayı istiyordu. Mücadele! Bizi istim üstünde tutan mücadeledir. Her iki Meyer çevresi gerilmiş yay gibiydi. Sonra birbirlerini düelloya davet ettiler.

Şimdi bütün şehir gerilmiş yay gibiydi. Federal atıcılık şampiyonasındakine benzer bir hareketlilik vardı. Zarlar, Hınzır Yılanbalığı meyhanesinde atılacaktı: Kim üstün gelecek, kim yerin dibine batacaktı?

Evet, muhteremler, orada neler oluyordu? İşte o vakit dikkatimizi çeken olay buydu!

Hınzır Yılanbalığı, münazaranın başlamasına bir saat kala hıncahınç dolmuştu.

İki Meyer'in sahnede yerlerini almalarına sadece birkaç dakika kalmıştı.

Herkes gergindi. Kaderin sillesi, bazılarının suratında patlamak üzere tepelerinde bekliyordu. Haydi Meyer - işte Meyer!

Her mâkûl insan, yukarıda anlatılana benzer bir olayın artık dramatik doruk noktasına varması gerektiğini düşünür.

Ayrıca roman yazmanın geçerli taktiği ve öncelikle, okuru etkileme yöntemlerinin bütünüyle sonuna kadar kullanılması yolundaki basit temel ilke, muazzam bir finali kaçınılmaz kılıyor gibi.

Ancak, muhteremler, ben dürüst bir insanım. Vicdanımın sesine kulak vermekten

beni hiçbir şey alıkoyamaz. Ne spekülatif art niyetler ne de yazı sanatının saygın kuralları beni tereddüte düşürebilecek. Hattâ, okurların mâkûl düşüncelerini hiçe sayarak, beklentilerini boşa çıkararak onları kızdırma ihtimali dahi beni korkutmayacak.

Hakikate sadık kalabilmek amacıyla, buraya uydurabileceğim bir dramatik doruktan çok daha az inanılır görünecek bir olay anlatmak zorundayım,

Hınzır Yılanbalığı'nı tıka basa doldurmuş insanlar bekleşirken, her iki Meyer silahlarını kuşanıp evden çıkmaya hazırlanıyorlardı.

İkisi de içinden şöyle dedi: zaman kötü, ne olacağı bilinmez.

İkisi de beline birer tabanca soktu.

İnsan öldürmeyen, beş dakikalığına bayıltan gaz tabancalarıydı bunlar. Meyer de Meyer de insan öldürmeye karşıydı.

Meyer büyük olayın cereyan edeceği sahneye gitmek üzere evinden çıktığında hava epey kararmıştı. Meyer ağaçlık şehir parkından geçen yola yöneldi.

Meyer aynı sıralarda aynı vaziyetteydi.

Yürüdükleri yollar bir kavşakta kesişiyordu.

Meyer sağ taraftan bir karaltının yaklaştığını gördü.

Muhteremler herhalde bunun Meyer olduğunu anlamışlardır. Ama Meyer Meyer'i tanıyamadı.

Öte yandan Meyer de sol tarafından yaklaşan karaltıyı fark etti -ki muhteremler bu karaltının Meyer'den başkası olmadığını biliyorlar. Ama Meyer onu tanıyamadı.

Ve şimdi, muhteremler, ceketinizin düğmelerini ilikleyip şapkanıza sahip olun. Çünkü olaylar asıl şimdi birbirini kovalamaya başlıyor.

Meyer sigarasını çıkarmak için elini cebine atıyor.

Meyer telâşa kapılıp tabancasını çekiyor.

Şu işe bak! Allah'tan yanımda tabanca var! diye düşünüyor Meyer çabucak.

Eller yukarı!

Aynı anda iki silah patlıyor. Ama tek bir ses çıkıyor, o kadar eşzamanlı patlıyor tabancalar.

Uyuyan kuşlar dehşetle yerlerinden sıç-

radılar ve kıpırdamaya cesaret edemeden öylece yerlerinde kaldılar. Kaynaktan usul usul süzülen su korkuyla yatağına bir delik açtı. Koca Pan ürküp dişisinin yanından ötelere sıçradı. Ama bir yerlerde biri hisli bir aşk şarkısı söylüyordu.

İki Meyer de sırtüstü devrilmişti, beş dakika baygın yattılar. Bu tabancalar Alman usûlü kusursuz çalışmanın ürünüydü.

Meyer doğrulup oturdu ve Meyer'in de doğrulduğunu gördü. İkisi de ceplerine davrandılar, birer mermi çıkarıp silahlarını doldurdular...

Eller yukarı!

İki silah patladı. Ama tek bir ses çıktı, o kadar eşzamanlı patladı tabancalar.

Uyuyan kuşlar dehşetle yerlerinden sıçradılar ve kıpırdamaya cesaret edemeden öylece yerlerinde kaldılar. Kaynaktan usul usul süzülen su korkuyla yatağına bir delik açtı. Koca Pan ürküp dişisinin yanından ötelere sıçradı. Ama bir yerlerde biri hisli bir aşk şarkısı söylüyordu.

Adamlar ikinci kez sırtüstü devrilmişlerdi ve tam beş dakika süreyle Alman usûlü kusursuz çalışmanın gereklerini yerine getir-

diler.

Evet, muhteremler, kader ağlarını örmüştü. Kaçınılmaz son yaklaşıyordu. Kader Alman usûlü kusursuz çalışmanın ürünüdür.

Bu kez Meyer önce doğruldu ve Meyer'in de doğrulmakta olduğunu gördü.

Ceplerine davrandılar, birer mermi çıkarıp silahlarını doldurdular...

Eller yukarı!

Derhal iki silah patladı. Ama tek bir ses çıktı; o kadar eşzamanlı patladı silahlar.

Ve her şey önceki gibi oldu. Kader ağlarını örmeye son vermiyordu. Alman usûlü kusursuz çalışma sözkonusuydu.

Dördüncü ve beşinci kez silah sesleri duyuldu.

Altıncı, yedinci, sekizinci kez - hepsini sayamayacağım. Ve her seferinde silah sesinin ardından olan bitenler tekrarlandı.

En doğrusu şu, muhteremler kendi hayalgücünü devreye sokar ve kafalarından, olayları yirmibeşinci silah sesine kadar, yani jübile atışma kadar götürür.

Yirmibeşinci patlamadan sonra özel bir şey oldu.

Her zaman her işe tek sayılardan başlayan

Meyer doğruldu ve Meyer'in de aynı şeyi yaptığını gördü.

İkisi de ceplerine davrandılar, birer mermi çıkardılar, silahlarını doldurdular...

Eller yukarı!

Hemen ardından iki silah patladı. Ama tek bir ses çıktı; o kadar eşzamanlı patlamıştı silahlar.

Uyuyan kuşlar dehşetle yerlerinden sıçradılar ve kıpırdamaya cesaret edemeden öylece yerlerinde kaldılar. Kaynaktan usul usul süzülen su korkuyla yatağına bir delik açtı. Koca Pan ürküp dişisinin yanından ötelere sıçradı. Ama bir yerlerde biri hisli bir aşk şarkısı söylüyordu.

Adamlar sırtüstü devrilmişlerdi. Ve bir kez daha aynı şeyler aynen oldu; Alman usûlü kusursuz çalışmanın doğal bir sonucu olarak.

Zorlu bir karşılaşmaydı.

Siz muhteremlerin sabrınızı taşırmak istemiyorum. Olayların önüne geçecek ve size her iki Meyer'in yanında ellişer mermi bulunduğunu bildireceğim.

Elli mermi!

Ve bunların hepsi tüketildi.

Kuşlar kore hastalığına tutulmuşlardı. Suyun kaynak yatağında açtığı delik o kadar derin bir çukur haline gelmişti ki güney yarımküresinde bir noktada insanlar huzursuz olmaya başlamıştı.

Ve zavallı Koca Pan, elli kere dişisinin yanından uzaklara sıçramıştı. Elli kere!

Fakat bir yerlerde biri bütün gece hisli bir aşk şarkısı söylemişti. Bütün gece. Hermann ile Dorothea böyle bir gecede doğmuş olmalı; Alman usûlü kusursuz çalışmadır bu.

Bütün gece şarkı söylemişti, muhteremler! Bütün gece söyledi! Gariban seks teorisyeni.

Ellinci mermiden sonra hasımlar bayılıp derin bir uykuya daldılar.

Meyer uyandığında tan yeri ağarıyordu. Meyer de aynı sıralarda kendini toparladı.

Birbirlerini tanıdılar; birbirlerinin adının Meyer olduğunu öğrendiler ve dramatik doruk noktasından baygın vaziyette geçtiklerini anladılar.

Mevcut fikrî hareketlilik de ossaat son buldu.

Alman usûlü kusursuz çalışma onu öldürmüştü.

Biz yine, hâlâ odasında kös kös oturan Ypsilon'a dönelim.

Evet, muhteremler, Ypsilon'a dönelim. Onu bulduk! Ben buna kompozisyon tekniği derim işte!

Motif izleme denen şey böyle olur!

Nasıl olsa Ypsilon'u kaybetmemiz ihtimali yok, o elimizde, bari bu arada siz muhteremlere Gudrunkarolina Pulke hakkında bir şeyler anlatayım.

Evinin kapısında, dilencilerin ve pazarlamacıların içeri girmesinin yasak olduğu yazılıydı. Buna rağmen kapısı herkese açıktı; nüansları ayırt edebilen bir kadındı.

Evinin salonu sanatçı çevrelerinin toplanma yeriydi. Her şeyden önce, burjuvalık çağrıştıran her şeye karşı derin nefretini açığa vururdu.

Belki de anababasından sadece bir sonraki kuşağın mensubu olarak henüz baba evinin düzene kök salmış temellerinden, her şeyle dalga geçebilecek kadar uzaklaşmamıştı.

Gudrunkarolina tablolar satın alır, genç yetenekleri keşfeder, himaye eder ve konuklarına en iyi cins ciğer sucuğu sunardı.

Bunlar yüksek sesle konu edilmezdi. Gudrunkarolina kafası ve ruhuyla sevilirdi.

Ama tabiî, böyle bir kafa ve ruhun, maddî câzibe ve iktidar araçlarını araçlarını arkasına aldığında daha da etkili olması, karşı gelinemeyecek bir doğa yasasıdır.

Gundrunkarolina'nın maddî câzibe ve iktidar araçlarını en iyi cins ciğer sucuğu kavramında toparlayıp bundan böyle sadece sucuktan söz edeceğiz. Çünkü söz sanatının en nezih vecibelerinden biri, şeylerin ve olayların içinde esas olana en üst düzeyde anlamlar yüklemektir.

Gerçekte, muhteremler, ciğer sucuğunun cezbetme eğilimi hem genel olarak hem de bu özel durumda karşı gelinemeyecek bir doğa yasasıdır.

Ancak Ypsilon da saygıdeğer bir anababanın evlâdıdır.

Ypsilon'un Gudrunkarolina'nın salonuna gitmeyi reddettiğini söylemek bile gereksiz neredeyse. Ypsilon onda kafa ve ruh namına bir şey bulunmadığını iddia ediyor, ciğer sucuğu meselesiyle dalga geçiyor ve kapıda asılı iğrenç tabeladan ötürü kadından nefret ediyordu.

Meyer'lerin yarattığı hareketlilik yatıştıktan sonra, Ypsilon'un çocuksu Angelika ve güzel Rosa Feurig'le birlikte bir problem üzerinde pinekleidiği duyulmuştu.

Gudrunkarolina bu atraksiyonu kendine mâl etme hırsına kapıldı. Gizli haberciler gönderdi. İğrenç levhayı evin kapısından kaldırttı. Saçlarını güzel Rosa Feurig'inkiler gibi yaptırdı ve Angelika gibi çocukça konuşmaya çabaladı.

Rosa Feurig Grundkarolina'ya gitmeyi istiyor, hoş vakit geçireceğini düşünüyordu.

"Yeterince uzun zaman orada kuluçkaya yattınız!" dedi. "Ayağınızı gerçekliğe basın artık!"

"Gerçeklik ha!" dedi Ypsilon gizli bir ironiyle. Rosa ne de olsa naif ruhlu bir kadındı.

O sırada Angelika şöyle dedi: "Ne kadar haklısın Ypsilon! Olağanüstü haklısın! Gerçeklik her zaman bir sabun köpüğüdür. Koltuğundan kalkmadan, çok daha güzel sabun köpükleri yaratabilirsin; fazlasını da

yapabilirsin. Ama o koltuk, Ypsilon, o koltuk sana ait. Sonra, bu koltuktan dünyayı seyretme imkânı da senin. Peki bu da bir gerçeklik değil mi? Koltuğunda otururken de o problemi çözemediğin için bu söylediğimin bir kat daha doğru olduğuna inanıyorum. Bir kere de Gudrunkarolina'yla deneyelim. Belki orada karşılaşacağımız şeyler o kadar gerçekdışı olacak ki bunun bize yararı dokunacak. Belki de bu kadının didinmesi bizim için bir işarettir."

Rosa Feurig sadece şunu söyledi: "Şüphesiz, bir işarettir!"

O zaman Ypsilon iki kadına sarıldı, monoklunu temizledi ve onlarla birlikte Gudrunkarolina'ya gitmek üzere yola koyuldu.

Tabiî daha önce, oturduğu koltuktan kalkmıştı. Bu çok tuhaf.

Çünkü bir problemin en kritik bölgesi üzerinde duruyordu. Ve aynı zamanda koltuğunda oturuyordu.

İyi huylu Wolfgang gibi mantıklı bir insan böyle bir durumda pes etmiş olurdu.

Şöyle derdi Wolfgang: Bir insan aynı anda iki yerde duramaz veya oturamaz. İnsan sadece bir şeyin üstünde veya içinde oturabilir,

çünkü insanın vücudunda üzerine oturabileceği bir tek bölge vardır.

Ayrıca -diye devam ederdi Wolfgang- ben oturduğum yerden kalkamam.

Ancak -derdi Wolfgang- oturuyorsam, oturduğum yerden kalkabilirim. Fakat eğer -derdi Wolgang- burada iddia edildiği gibi oturmam imkânsızsa, oturmakta olduğum doğru değildir ve mantıken, oturduğum yerden de kalkamam.

İyi huylu Wolgang, kendi mantığına duyduğu saygıdan ötürü kalkmaya teşebbüs bile etmezdi. Bugün hâlâ koltuğunda oturuyor olurdu. Ya da problemin üzerinde duruyor olurdu.

Ypsilon, ama, kalkmıştı.

Ve şu bilgiyle yetinmeliyiz: Ypsilon tek söz etmeksizin iki kadını kucaklamış ve Gudrunkarolina'ya gitmeye karar vermişti.

Şüphesiz bundan önce Ypsilon bir iç tartışma yaşamıştır.

Wolfgang, bu iç tartışmayı sayfalarca anlatmaktan imtina edişimi yanlış bulacaktır.

Ama bu roman dünya edebiyatının ölmez eserleri arasına gireceğinden, kendimi iyi huylu Wolfgang'a göre ayarlayamam.

Bu tür küçük sorunlar önemsizdir. Aslında bunlar sorun bile değildir.

Bizim küçük insanî duygucuklarımızm ve ruhsal karmaşacıklarımızın kıymeti harbiyesi nedir ki? Bunlara, yıldızlarla dolu bir gecede işi gücü bırakıp onlardan konuşacak kadar önem verebilir miyiz?

Küçük insanî özelliklerimizle bir dünya inşa edebilir miyiz! Dünya zaten var.

Biz ancak fona gerilmiş sonsuzluk perdesinin önünde birtakım komik tiyatro tiplerini oradan oraya koşturabiliriz.

İnsan karakterlerinin yaratıldığı, psikolojik yansıtmalarla ve başka ruh tırmalama eylemleriyle dolu bütün ciddi hikâyelerin varoluşsal özelliği, bunlardaki tekil ayrıntıların hayatta her şeye uyum gösterebilmesidir - sadece edebiyat hariç.

Onların bu çok yönlü kullanıma elverişliliği hepsine ortak bir karakter çizgisi kazandırır, bu da hepsini aynı kaba koymamıza imkân sağlar. Kap, bir tencere veya salata tabağı olabilir.

Dediğimi kanıtlamamı, bu amaçla özel olarak yazdığım şu hikâye belki sağlayabilir:

O ş k.

Gizli bir tutku damarlarında dolaşıyordu; ruhundaki belirli ve belirsiz nesneler yer değiştiriyor ve sonsuz istekler uyandırıyorlardı. Bir atın üzerinde olmayı diliyor, hemen ardından kanatları olsun istiyordu; bulunduğu yerde kalamayacağını anladıktan sonradır ki, aslında nereye doğru yol aldığını bilebilmek için etrafına baktı.

Gilda, arada sırada kontun gözünün takıldığı ayağını geri çekti, "Sizi daha fazla yormak istemiyorum efendim."

Kıza sinirlenmeye başladı. Bunu ona pekâlâ daha önce de söyleyebilirdi. Adam şimdi sırılsıklam aşık olmuştu.

Antenleri son derece güçlü olan kadın genç sevgilisinin çektiği keyifli acıyı teninin bütün gözenekleriyle algıladı ve onu içti; arzulu suskunluğu içinde sonsuza kadar açılmıştı. Mutluluk damla damla dökülürken kadın usulca titredi; bir narkotik mucizeydi bu, lezzetinin bir eşi yoktu...

Ey Eros! O vakit kutsal korunun sahibi olan tanrı sendin. O vakitler sevgililerin nasıl

sana koşarak huzur aradıklarını yaşlılar hâlâ anlatır.

...

Kadın kendini anlamaya başladı ve hasretin kuşu kumrunun o eski şarkısının sözlerini hatırladı: "Berrak suyu hiç içmez, o ayağıyla bulandırır önce."

Kadın da hayatın kaynağına yanaşıp katıksız, berrak mutluluğu içmemeliydi buna göre.

Adam bahçeye çıktı. Ustaca yapılmış havuzlar, içlerindeki nadide balıklar, etraftaki nadide kuşlar, ilkbahar çiçeklerinin rengârenk ihtişamı, güzel kokularla dolu harikulâde hava onun zihnini açtı. İçinde daha önce de uyanmış olan mutluluk hissi, şimdi onu kendinden geçirdi: böyle durumlarda ayağını bastığı yeri hissetmediğini sanırdı, en azından yerin ağırlığını hissetmediğini.

"Ama," diye haykırdı, "bu paha biçilmez hazine benim olur ve daha sonra elimden alınırsa dünyanın en mutsuz insanı olurum!"

Kadın gözlerini kapadı, ama yüreğin içinde olup bitenleri belli eden herhangi bir kızarma görülmedi.

Ama adam bu duruma bir son vermenin

gerekli olduğunu hissediyordu.

"Oh, sen, güzeller güzeli!" diye bağırıp kadını öptü.

Gilda o kadar acı çekiyordu ki susarak geçiştirdi.

Oşk, küçük bir sorunu ele alan bir edebiyat eseri. Aşk'm "Oşk" diye adlandırılan karmaşık tarzını ele alıyor. Aslında bu karmaşıklığın da bir kısmını.

Gilda tutkuyla seven kadındır. Ama sevgisini vermeyi beceremez. Sevdiğinin bile farkında değildir. Genç sevgilisinin acısını içmektedir. Ve bu acı, onun için bir narkotik mucizedir. Tabiî başına gelecekleri fark edene kadar. Ondan sonra kendi acı duymaya başlar.

Ayağıyla suyu bulandırdığının bilincindedir. Buna rağmen, onun yüreğinin içinde olup bitenleri belli eden herhangi bir kızarma görülmüyor.

Koni bu işe bir son vermenin gerekliliğini hissettiğinde ve bunun üzerine -tıpkı bir kontun olması gerektiği gibi egoistçe- yapacağını yaptığında, işte muhteremler, ancak

bu noktada Gilda Oşk'ın gücünü hissediyor. Ayağını bulanmış sudan çıkarıyor, su berraklaşsın diye. Acılara daha fazla katlanamıyor ve işi susarak geçiştiriyor.

Evet muhteremler, Gilda her şeyi uzağında tutmayı becerebilen bir kadın. Ama ya acılar! O konuda da bir zamanlar kutsal korunun sahibi olan tanrı kazanıyor.

Kont daha az karmaşık tabiatlı. Gerçi at mı kanat mı istediği konusunda yalpalıyor. Hakikatte baştan beri o katı ve bazen şeytanî Gilda'yı istiyor, bulanık suyuyla birlikte.

Bahçeye uzanan yollardan birinden ilerleyerek uçuşa geçiyor: güzel kokuların havaya saçıldığı çalılığın sağında. Bastığı yeri hissetmediğine inanıyor -noktalı virgül- en azından yerin ağırlığını hissetmediğine. Ayaklarının altı sözkonusu tabiî.

İşte yine ayaklar! Ayaklar, Oşk hikâyelerinin zorunlu bir unsurudur.

Gilda'ya Edith adını verebilir ve onu bambaşka özelliklerle canlandırabilirdik.

Kont bir bahçıvan delikanlı olabilir ve toprağın ağırlığını çizmelerinde hissedebilirdi.

Gilda önce evet sonra hayır diyebilirdi.

Konta, temelde çok farklı düşünceleri olduğunu, kontun kasdettiği kompleksler ve bölgelere hiç ilgi duymadığını anlatabilirdi.

Ya da ikisi oturup Josef ile Potiphar'ı oynayabilirlerdi.

Ah, muhtemler, biraz aşk tecrübesi olan herkes ruhî ve bedenî komplikasyonlar ve zorunluluklarla ilgili bir şeyler bulup çıkarabilir. Oşk'ın 85793 adet bütünlüklü veya kısmî kompleks yapısı vardır.

Bilinen kompleks yazarlarından yedisinin çalışmalarını alıp her birinden paragraflar seçerek bunları karıştırırsanız 85793, aksini yaparsanız bir 85793 daha, toplam 171586 adet oşk hikâyesi oluşturabilirsiniz. Verimli çalışmış yedi kompleks yazarı elinizde olsun, oşk alanının bütünü üzerinde hâkimiyet iddiasında bulunabilirsiniz.

Benim bir problemi ele aldığım hikâyem "Oşk" da böyle ortaya çıktı zaten.

Yedi yazarın eserlerinden parçalar alıp bunları biraraya getirerek imâl ettim bu hikâyeyi. Sözkonusu baylar, Ompteda, Goethe, Bartsch, Edschmidt, Viktor Kurt Schillerpreis -noktalı virgül- ile bunlara ek olarak bayan Lagerlöf ile bayan Courths-Mahler'dir.

Ypsilon'un doğduğu şehirde şimdi, hepsi de ünlü ekspresyonistleri (böyle dememe izin verilsin!) tanıyan beşyüz insan var. Sadece şehir merkezinden tramvaya binen her şeyi bilen entellektüel avukatların sayısı oniki.

Ancak Avrupa'nın kültür düzeyine göre böyle bir şehirde sanatla saf bir ilişki kurmuş insan sayısı elliyi geçemez. Onbinde bir diye hesaplıyorum.

Demek ki bu şehirde ekspresyonizmle (böyle dememe izin verilsin!) ağır derecede ilgili dörtyüzelli insan, bu işin nasıl mümkün olduğunu bilmeksizin ortalıkta dolaşıyor.

Çalışmacı Meyer'in trajik suçu bu işte.

Dörtyüzelli balta, suratımıza birtakım isimler ve üslûplar fırlatıyor. Ve bunlardan yüzünün adı Meyer.

Dörtyüzelli balta, dostça, sanatın sırtını sıvazlıyorlar. Ve bunlardan yüzünün adı Meyer.

İncelik insanın iç meselesidir.

Elbette, sevgili baltalar, eniştem beni durup dururken niçin öpsün. Bunu anlıyorum. Üstelik Avrupa'nın her tarafında kendini e-

niştelere öptürmek için fırsat arayanlar sürüyle kol gezerken.

O şehirdeki dörtyüzelli balta -bütün Avrupa şehirlerindeki baltalar da- insanın iç meselesi ne demek, bunu hâlâ hissedemiyorlar. Dudaklarını büzüp uzatmış dolaşıyorlar ve sanatı da yanak gibi görünüyorlar.

Avrupa'nın incelikten yoksunluğu gülünecek düzeyde.

Ancak Ypsilon saygıdeğer bir anababanın evlâdıdır. Baltalara yardım etmenin imkânsızlığını bilir.

Bir keresinde bir baltaya bir şeyler öğretmişti. Daha doğrusu: ona bir ders vermişti. Bu bir eylemdi.

Bir gün, onunla birlikte bir sanat eserinin önünde duruyordu.

Güneş son ışınlarını da yollamıştı, ay o mütevazı tavrıyla benzer bir oyuna yeniden başlamaya hazırlanıyordu, yarasalar boğazlarını temizlemeye koyulduğunda sabahtan akşama günışığında dans eden sivrisinekler çoktan ölmüştü.

O sırada balta dedi ki: "Peki bunun öbür kolu nerede?"

"Hangisi?" diye sordu Ypsilon.

"İkincisi!" dedi balta. "Herhalde iki kolu var, değil mi?"

"İki kolu olduğunu nereden biliyorsunuz?"

"E, bu bilinir canım! İki kolu olması gerekir!" diye konuştu balta kızgın kızgın.

"O zaman gösterin bakalım ikincisini!" dedi Ypsilon sükûnetle.

Balta heyecanlanmıştı, "E, işte o yok ya zaten!" diye bağırdı.

"Demek sadece bir kolu var, ha?" derken gülümsedi Ypsilon.

Baltanın siniri tepesine çıkmıştı. "Ama iki kolu olması gerekir!" diye hırsla haykırdı.

Ypsilon kibarlığını bozmadan ama kararlı bir ifadeyle, "Balta bey," dedi, "yoksa yoktur!"

Balta üçüncü defa bağırdı: "Ama olması gerekir!"

Ypsilon da artık biraz sert konuşmaya başlamıştı: "O zaman cevap verin, nerede bu kol!"

"Ben de size bunu sormuştum zaten!" diye konuştu balta öfkeyle.

Ypsilon bağırdı: "Hayır, ben size soruyorum!" Ve baltanın gırtlağına sarıldı. "Ben size soruyorum! Anlıyor musunuz! Size şunu soruyorum: Nerede o kol? Hay Allah! İşitilmemiş bir küstahlıkla, iki kolu olması gerektiğini söylediniz. Bu yüzden soruyorum: Nerede bu ikinci kol? Nereye koydunuz onu? Siz bu kol hakkında bilgi sahibisiniz demek. Çabuk getirin onu buraya! Sizden ikinci kolu istiyorum!"

Balta, yüzünde hayal kırıklığı ifadesi, kendini Ypsilon'un ellerinden kurtardı ve eksik kol üzerine tek laf etmeden tüydü.

Ama Ypsilon yatışmamıştı. Bağıra çağıra kovaladı onu. Balta deli gibi gecenin karanlığına attı kendini (ve o sırada Tanrıdan kendine bir at mı bir çift kanat mı dilesin bilemiyordu). Korku ona tabiatüstü bir kuvvet vermişti. (Bastığı yeri hissetmediğine inanıyordu -noktalı virgül- en azından onun ağırlığını hissetmediğine.) Dehşet içersinde, bir çıngıraklı yılan doğurdu. Ypsilon ensesindeydi, çıngıraklı yılanın kuyruğuna yapıştı, onu tutup bir topuzlu kement gibi çevirmeye başladı, bir yandan bağırmaya devam ediyordu: Kolu ver! Kolu çıkar, hadi!

Ama balta kaçtıkça kaçıyordu. Aşilleus'un önünden kaçan Hektor gibi kaçıyordu.

Gazete haberlerine inanılabileceğini varsayarsak, can havliyle kaçan balta yağmur sularının toplandığı bir kuyuya düşmüş. Olay az kaldı trajik bir sonla noktalanacakmış. Usta bir denizci kurtarmış onu. Ama balta dilini yutmuş, o günden beri dilsizmiş.

Ypsilon'un hayatta elde ettiği en büyük başarılardan biridir bu: Bir baltanın çenesini kapamıştır!

Ancak bu olay Ypsilon'un üstünde de bazı izler bırakmadan geçmemiş. Baltanın boğulup ölmesi içten bile değilmiş!

Ypsilon o gün bugün baltalara sevimli sevimli gülümseyerek bakar. Bunu siz muhteremlere henüz anlatacağım o küçük motif hikâyesinde de göreceğiz.

Ypsilon o genç kızla tanıştığında üzerinde iri kareli bir gömlek vardı.

Genç kız, tevellüt ve içsel yapı itibarıyla bir şaşkın ördek yavrusuydu. Ama göğüs nahiyesinde aşırı bir gerilim seziliyordu.

Bu arada çalışmacı Meyer'in özel derslerinden birine katılmıştı. Halka açık yüksek okul kurslarına gtimiş, batik ve âdâbı muaşeret öğrenmişti, Meier'in öğretisini okumuş, "Herkes İçin Sanat"a abone olmuştu. Kendini ustaca ifade etmeyi iyi beceriyordu.

"Oo," dedi kız, Ypsilon'un manşetlerine bakarak, "iri motifleri seviyorsunuz galiba!"

"Çünkü ben..?" diye sordu Ypsilon, o da kendi manşetlerine bakarak.

"Evet, çünkü siz!" dedi genç kız, kısa ve net.

"Ve siz buna karşısınız, öyle mi?" diye sordu Ypsilon.

"İlkesel olarak değil. Ama bu özel durumda karşıyım. Estetiğin yasalarına aykırı -hangi maddesine, şu anda belleğimde canlanmıyor. Organik olarak doğup büyümüş bir şey değil bu."

Kız bunları söylerken bir plastik sanatlar erbâbının eşyaya biçim veren el hareketlerini taklit etti.

"Bu kadar özel ve ne amaçla kullanılacağı belli bir şey için," diye devam etti genç kız, "bu kadar büyük bir motif seçilmesi...- içsel zorunluluk bu durumda tam da sizin göm-

leğinize yapılmış olan şeyin aksini gerektiriyor."

"Affedersiniz," dedi Ypsilon, "ama kimse gömleğime bir şey yapmadı. Buna ben izin vermezdim zaten. Sadece gömleği bana giydirdiler."

"Ama beyefendi, bu şekilde hiçbir sorunu çözemeyiz! Lütfen konumuz neyse ciddî biçimde onunla uğraşalım! Söylediklerimi kötüye yormayın - ilkesel bir sorunu çözme açısından ileri sürülmüş nesnel bir saptamadır yaptığım." "Eksik olmayın," dedi Ypsilon.

"Bana kızmayın lütfen: ama şu giydiğiniz gömlek stil yoksunu."

Dedi genç kız.

"Tam tersine, sevgili zarif objektifim," diye gülümsedi Ypsilon. "Size kızmamakla kalmıyorum. Size teşekkür de ediyorum. Tesbitleriniz bana son derece ilginç perspektifler sunuyor!"

"Efe'm..? dedi genç kız ve Mulford sistemine göre algılayıcı konuma geçti. "Efe'm?

"Ama bu çok basit," dedi Ypsilon. "Bütün bunlardan sizin küçük motifli gömlekleri sevdiğiniz sonucunu çıkarıyorum."

"Doğrusu," dedi genç kız.

"Ve bunun mantıkî bir sonucu olarak, sizin gömleğinizde küçük motifler bulunduğu sonucunu."

"Tanrıya şükür!" dedi, bu sırada Mulford sistemine göre bir çırpıda yeniden pozitif konuma geçmiş bulunan genç kız. "Tanrıya şükür!"

Bunu müteakiben, Ypsilon gibi bir adama karşı bu kadar parlak bir başarıyla kendini kanıtladığı için gururlandı.

Bu arada, muhteremler, ben buna per aspera ad absurdum (karanlığı aşıp saçmalığa varma) derim! Ciddî insanların tuttuğu yoldur bu.

Aynı gün Ypsilon güzel Rosa Feurig'e sokakta rastladı. Ve ona genç kızın hikâyesini anlattı. Rosa Feurig buna sevindi.

Rosa'nın minik minik noktalı desenli bir eşarbı vardı.

"Bakın, bakın," dedi Ypsilon, "Rosa'nın eşarbı da küçük motifli."

"E, ama artık! Böyle şey olmaz!" diye bağırdı Rosa ve eşarbını sıvazladı. "Yoksa bu yine ..." ... yarasalar boğazlarını temizlemeye koyulmuşken.

Evet, muhteremler, bunlar ışıltılı insanlar işte! Bizi per absurdum ad astra (saçmalıktan yıldızlara) geri götürüyorlar; istesinler istemesinler.

(...)*

Bu kaçamaklardan sonra hızla Gudrunkarolina Pulke'nin evine ulaşmalıyız ki, Ypsilon'la iki kadını sokak kapısının önünde yakalayabilelim.

Tanrım, işte geliyorlar.

Ypsilon iki kadınla birlikte köşeyi dönüyor. Sinemanın büyük kapısının önünde durup o cafcaflı reklamları okuyorlar: "Terzinin Karısı Wilma", sarsıcı bir aile dramı; "Azıcık Sevgi", müthiş eğitici bir film; "Vaftizci Yahya Diyalektikçi", trajik bir vak'a; ayrıca Charlie Chaplin kömür sandığında.

"Yahu neler var be," dedi Ypsilon.

Gudrunkarolina yol yordam bilen bir kadındı. Yönünü tayinde usta, her durumu çabuk kavramakta mâhirdi.

"Ah," dedi Ypsilon'a, "bugünlerde herkes

(*) Bu noktada elyazmasında karalanmış bir bölüm var.

günlerini kös kös oturarak geçiriyor. Siz de böyle düşünmüyor musunuz Bay Ypsilon, günümüzün problemleri ne kadar hârikulâde, değil mi?"

Ypsilon bu ustaca yanaşma manevrasına mâruz kalınca bu tip şeyleri daha sık yapan dev tavuğu hatırladı. Ve Angelika, az kaldı bütün çocuksuluğuyla gıdaklayacaktı; eğer Rosa Feurig çabuk atılıp, "Belki de o kadar hârikulâde olan sizsiniz," demeseydi.

Gudrunkarolina bir eliyle ötekini kavrayarak, "Bay Fredharry Schnuller!" diye takdim etti. "Lütfen buyrun!" Yumuşak bir kol hareketi, Fredharry Schnuller'in nerede olduğunu işaret ediyordu.

Fredharry Schnuller bir deri koltukta oturuyordu. Hemen yanında sarı başlıklı bir ayaklı lamba duruyordu. Elyazması Schnuller'in yuvarlacık dizlerinin üzerindeydi. Gövdenin masif üst kısmı döşemeye baskı yapıyordu. Yüzü yatık bir elips gibiydi.

Saçları berber elinden geçmiş bir genç adam usul usul Rahmaninof'tan parçalar çalıyordu. Tınılar yankılanırken, Fredharry

Schnuller boğuk bir sesle konuşmaya başladı:

"Bu eser - benimle birlikte - doğdu. Hepsini - ben yazdım - beni çok sarsan 1918 yazında - Gudrunkarolina'nın evinde geçirdiğim - bir akşamın ertesinde."

Son kelime yatık elipsin içinde kayboldu.

Gudrunkarolina yarı cahil bir bakire gibi gülümseyerek önüne baktı. Sol ayağıyla halının üzerine geometrik şekiller çiziyordu. Sağ ayağını, gerektiği anda tutkuyla ayağa fırlayabilmek için hazır tutuyordu.

Aynı adı taşıyan peynir imalatçısının oğlu ve "Wasserfloh peyniri - tatlandırır her evi" reklamının yazarı Fritz Wasserloh ilerici bir insan olarak iki Meyer'in arasına oturmuştu. Şimdi hayranlıkla fısıldıyordu: "Benimle birlikte doğdu - müthiş bir ifade. Söyleyin Meyer, ekspresyonizm bu mu oluyor?" Zevkçi Meyer başını salladı.

Wasserfloh'un zihninde bir dolaşmacadır başladı. "Meyer," dedi usulca çalışmacı Meyer'e, " sizin grafik çalışmalarınız da sizinle birlikte mi doğdu?"

"Hayır, biz usta sanatçılar kendi çabamızla ediniriz."

Ve Fritz Wasserfloh tamamen dağıldı. E, tabiî bu da müthiş bir ifadeydi: kendi çabamızla edinmek! Öte yandan: benimle birlikte doğdu - masalsı bir durum! Tam tersi de böyle. Ve kısa süre önce zevkçi Meyer ona sadece ekspresyonistin yaratıcı olduğunu öğretmişti. Fakat böyle bir şey biriyle birlikte doğabiliyorsa -ki bu ne muhteşem tınlıyordu-, o zaman yaratıcı eylemin ne mânâsı kalıyordu? Yoksa bu ekspresyonizm falan değil miydi? Ya da belki, bu ekspresyonizmse, o vakit ekspresyonizm hiç yaratıcı değildi? Ve o vakit, o iyi huylu Fritz Wasserfloh, zevkçi Meyer'den ekspresyonizmin ne olduğunu öğrenmeden önce ekspresyonizmi içgüdüsel olarak reddederken demek ki haklıydı. Ve bu durumda demek ki, her işi bir hedefe yönelik olan çalışmacı Meyer ekspresyonistti asıl. Ve bizzat, Fritz Wasserfloh, oturduğu yerden, çalışmacı Meyer'in amaçlılık-hedeflilik kampında yeraldığını düşündüğü için, dünya görüşü bakımından ekspresyonistti. Ancak o vakit de, dünya görüşü, tıpkı Schnuller'in eseri gibi, onunla birlikte doğmuş olmalıydı. Bu durumda da o, Fritz Wasserfloh, yeniden, Schnuller ve

zevkçi Meyer'le aynı kampta yeralıyor demekti, dolayısıyla ekspresyonist de değildi.

Wasserfloh sıkı bir düşünürdü. Herhangi bir olayı temelinden başlayarak incelemek isterdi. Kendine sık sık şöyle söylerdi: İnsan ya ekspresyonisttir ya değildir. Ama bunu tesbit edebilmek için önce şu sorun çözülmeliydi: Acaba ekspresyonizm sahiden ekspresyonizm miydi, değil miydi?

Fritz Wasserfloh kendiyle birlikte doğmuş bir alışkanlığın pençesine düştü: parmağını burnuna sokup karıştırmaya başladı.

Fredharry Schnuller önce son onyıllarm edebiyat tarihine bir bakış attı. Sonra eseriyle ne yapmak istediğini, biçimsel, fikrî ve eğitsel yönden neleri amaçladığını anlattı. Eserinin kendiyle birlikte doğmuş olduğunu unutmuş görünüyordu.

Eserlerinin sadece önsözünde bu tip şeyleri hatırlamak, bazı yazarların düştüğü taktik bir yanlıştır.

Rahmaninof'tan tınıların tamamen kaybolduğu bir yarım saat geçtikten sonra Fredharry Schnuller okumaya başladı.

O vakit Ypsilon iki kadına usulca şöyle dedi: "Eğer bu eserin Fredharry Schnuller ile birlikte doğduğu doğruysa, Fredharry Schnuller'in mebzul miktarda babası var demektir."

Nitekim: edebiyat tarihinin bütün büyük isimleri, matematik profesörleri, pedagoglar, vaizler, başyazarlar, tören konuşmacıları ve seyyar pazarlamacılar, bu eserin ve haliyle Fredharry Schnuller'in kıt akıllı babalarıydı.

Fredharry sustuğunda usul bir kıpırtı odada dolandı. Herkes derinden etkilenmişti.

Ve Gudrunkarolina'nın gözleri nemliydi. Yani tamamen sanki şey gibi -, - bu sık sık sizin de başınıza gelmiştir, Bay Pingold. Bu nemli gözler onunla birlikte doğmuş olmalıydı; bunu önleyecek hiçbir şey elinden gelmezdi bu yüzden.

Ve Gudrunkarolina konuştu: "Fredharry Schnuller, - size teşekkür ediyoruz! siz gerçekten bu kentte mi dünyaya geldiniz? Nasıl oluyor da sizin gibi bir insan, bu kentte, - değil mi Bay Ypsilon, siz bu kente bir keresinde biracılar adası demiştiniz - sizin gibi bir in-

san, Fredharry Schnuller, nasıl oluyor da kentimizde dünyaya gelmiş olabiliyor!"

Fredharry Schnuller tam da o sırada yatık elipsi ciğerle doldurmuştu. Ama herhangi bir rahatsızlık duymadı. Böyle durumlarla da birlikte fırlatılmıştı. Çarmıha gerilmiş gibi kollarını açtı ve, "Kendimi İsa gibi hissediyorum," dedi. "O da bir ahırda doğmuştu!" Sonra kendi kendine konuştu: "Of! Canım çok çekti." Ve ciğerin gerikalanını yalayıp yuttu.

Şimdi hepsi, nemli gözlerini yukarılara dikmiş, fikirlerin ağırlığı altında kalan başını taşımaya çabalayan ve ötekilere onların yanında olduğunu belirtir işaretler yapan Gudrunkarolina'ya bakıyorlardı.

Ve bakınız: hepsi benzer işaretler yaptılar ve daha önce Gudrunkarolina'nın yaptığı gibi gözlerini yukarılara diktiler. Tam zamanında. Çünkü şair ve insan Fredharry Schnuller o anda, burada toplananların gözü önünde, boy atıp o çevrenin üzerine yükseldi. Yükseldi, yükseldi, yatık elipsiyle tavanı deldi, büyüdü, birinci katı aştı, ikinci kata geçti, büyüdü, büyüdü, yatık elipsiyle üçüncü katı geçti, çatıyı delip çıktı, yatık elipsiyle çatıyı

delip çıktı. Bu kadar masif yapılı bir binada bu harikulâde bir başarıydı. Ve o büyüdü, büyüdü, sinema afişinde şunu okudu: Vaftizci Yahya! - "Selâm Yahya! İşte karşısında Aşağı Saksonya İsa'sı!"

Güneş son ışınlarını yollamıştı, Fredharry Schnuller'in yatık elipsi o hiç de mütevazı olmayan tavrıyla benzer bir oyuna yeniden başlamaya hazırlanıyordu - görüyor musunuz Bay Pingold, işte edebî lunapark bu.

Aşağıda, salonda, Gudrunkarolina, "Ya siz, Bay Ypsilon," diye sordu. "Fredharry'ye ne diyorsunuz?"

Ypsilon boş boş baktı ve şöyle dedi: "Pantolonundan bir iplik sarkmıştı."

Fritz Wasserfloh silkinip, daldığı derinliklerden çıktı, elini burnundan çekti ve şöyle düşündü: "Harikaydı bu! Harika! Ekspresyonizm bu olmalı işte."

Ypsilon'un yanma yaklaşmaya çabaladı ama Ypsilon ortadan kaybolmuştu. Eh, Bay Pingold, bizim de lunaparka sırtımızı dönmemizin vaktidir.

"Bu iş böyle de gitmez," dedi Ypsilon iki

kadınla birlikte eve döndüğünde. Tan ağarıyordu.

Öğlene kadar uyumaya ve akşama yeniden problemin üzerinde durmaya karar verdiler.

Angelika, keyfi biraz kaçmış, "Şu romanda ne vakit bir şeyler yapmaya başlasak güneş son ışınlarını gönderiyor," dedi.

Ypsilon yerinden fırladı, "Ah, sen ne mucizevî bir hatunsun! Nasıl oldu da bunu ben kendi başıma akıl edemedim! Sana nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum, sen kadınların pırlantasısm!"

Angelika hoşnut, gülümsedi.

"Ne?" diye bağırdı Ypsilon. "Bir de kendimi bir şemanın içine hapsettireceğim ha! Bu romana bir şekilde karışmış olmam bile yeterince felâket zaten! Burada coram publico (herkesin gözü önünde) problemler mi çözecekmişim? Burada sadece güneş o aptal son ışınlarını gönderirken mi bir şeyler yapacakmışım?"

"Haklısın Ypsilon!" dedi Angelika. "Bu şekilde hiçbir insan kendini geliştiremez."

"Yarasaların canı cehenneme! Ay da içimi baydı artık bu geceden itibaren! Probleme

tüküreyim! İstemiyorum! O delibozuk yazar ne yaparsa..."

"Bravo Ypsilon! Evet, ne yaparsa yapsın!"

"Canlı sivrisinekler getirin! Sivrisinek istiyorum! Ey cinsinin pırlantası kadın, bana güneşin ilk ışınını bul getir!"

Angelika pencereyi açtı, dua eder gibi yaptı ve - Tanrı sizi inandırsın, Bay Pingold: tam o sırada güneş doğdu!

Rosa Feurig şarkı söylemeye koyuldu: Sabah erken, horozlar öterken. Ve Tanrı şahidim, Bay Pingold: o sırada horozlar öttü.

Felâket kaçınılmazdı. Ypsilon'la iki kadın sevinç çığlıkları attılar, şarkılar söylediler ve bavullarını toplamaya giriştiler.

Bütün bunların ne anlama geldiğini biliyor musunuz, Bay Pingold?

Roman kahramanlarım arasında isyan başgösterdi demek.

Böylece, bu macera yüklü anlatının sanatsal kurgusunun temelini oluşturan leitmotifimle ortaklıkta kaldım.

Oysa ne kadar güzel düşünmüştüm! İzin verin bir kez daha tekrarlayayım; belki de bu son defadır!

Güneş son ışınlarını yollamıştı, ay, o mü-

tevazı tavrıyla benzer bir oyuna yeniden başlamaya hazırlanıyordu. Ve yarasalar boğazlarını temizlemeye koyulduğunda, sabahtan akşama günışığında dans etmiş sivrisinekler çoktan ölmüştü.

Ah, Tanrım!

...

Ve işte sabahın köründe bavullarını topluyorlar. Ypsilon yarasaları yuhluyor. Ypsilon canlı sivrisinekleri çağırıyor. Ölüleri takmıyor. Problemlerin üzerine tükürüyor. Delibozuk yazar, dedi, insan dostuna böyle der mi! Bu isyan ruhu işte. Ah Ypsilon! Ay da artık içini baymış. -of! Belki de ben... aman yüce Tanrım, çıkıp gidiyorlar bile! Lütfen durdurun onu, Bay Pingold! Kadınları durdurun! Ama dikkat edin lütfen! Belki de ben ne yaparsam... böyle dedi Ypsilon. Hayır, ben yapamam! Pingold, salak maymun, durdur onu yahu. Arkadaşıma kötü davranmak istemiyorum. Tutun o içini bayan ayı, içinden çıkarın! Ah, ya kadınlar! Kadınlar! Şimdiye kadar hiç kadın incitmedim! Pingold, şapşal suratlı, yollarını kessene!

Bay Pingold göstermesi buyurulmuş dikkati göstererek işe karışacaktı ki, Ypsilon

içindeki ayı onun suratına tükürdü.

Bay Pingold'un gözleri kamaştı. Elini attı, boşluğu tuttu, Ypsilon da bu arada iki kadınla birlikte tüydü.

Roman kahramanlarının yazara karşı ayaklanması eşi benzeri olmayan bir olay niteliğiyle karşımızda.

Ypsilon'la kıyaslandıklarında, bugüne kadar yaratılmış bütün roman kahramanları, yazarları tarafından kuzu kuzu ölüme gönderilmeye razı salak koyunlardan farksız. Bu, yazarların durumunu da şaibeli kılıyor. Sanki roman yazmanın anlamı kahramanları çöpe atmaktaymış gibi.

Ypsilon'un demir gibi kişiliği olmasa ben de bunu yapacaktım belki. Buna rağmen de yapabilirdim aslında, çünkü benim kişiliğim de çelik gibi. Ypsilon'un demir kişilikli oluşuna yürekten sevindiğim için buna kalkışmadım. İyi huylu Wolfgang zafer nârâları atabilir! Ben çelik kişilikliyim ve Ypsilon'un demir kişiliğine plein pouvoir (mutlak iktidar) bahşetme hakkını kendimde görüyorum. Bakalım ne olacak, müthiş merak edi-

yorum. Yalnız Ypsilon'un peşine düşmeden, ilk heyecan ânımda benimle birlikte romanın içine sürüklediğim, aramızdaki dostluğa ve güvene dayanarak salak maymun ve şapşal suratlı dediğim muhterem Bay Pingold'un, saygıdeğer kitlemin gözlerini kulaklarını örten ay parçacıklarını temizlemeliyim ki, beni yine dikkatle dinleyebilsin.

Küçük bir detektif romanı yaşamak üzereyiz, Bay Pingold. Hedef, Ypsilon'u bulmak.

Hiç zamən kaybetmeye gelmez; izler kaybolmamalı. Yine de, sükûnetle düşünülmeli, telâş ve heyecana kapılınmamalı. Bu konuda azıcık idmansızlaştığım düşünülürse.

Kendimi rahat bir divana atıyorum, bir sigara yakıyorum, gözlerimi kapıyorum ve bütünüyle gevşemiş bir yaratık izlenimi uyandırıyorum. Ancak kafatasımın içinde fikirler acımasız bir mantıkî düzen içinde doğru sırayla çakan şimşekler gibi.

Ypsilon güneş ve sivrisinekler istediğini haykırmıştı. Demek şehir dışına gidecek. Dağlara kırlara. Ve en azından birkaç gün

geçirecek buralarda; birkaç hafta da olabilir. Yoksa niye bavul alsın yanına. Hemen elimi atıp genelkurmay haritalarından biriyle bir pergel kapıyorum. 5 kilometrelik bir çember içinde barınacak herhangi bir yer gözükmüyor. Bu çok ilginç ve değerli bir ipucu: Ypsilon ile kadınlar bavullarını beş kilometreden daha uzun bir mesafe boyunca taşıyamazlar. Buradan çıkan sonuç o ki Ypsilon yayan gitmeyecek. Bir şeye binecek.

Kaçınılmaz pipomu yakıyorum ve devam ediyorum. Dört ulaşım aracı sözkonusu olabilir: Tren, tramvay, otomobil, sütçü arabası. Rosa Feurig otomobil sever. Ypsilon sütçünün arabasını tercih ederdi. Angelika'nın bu konuda bir tercihi yoktur. Ama Ypsilon'dan yana tavır alır. Rosa'yı alt ederler: otomobil devre dışı kalır.

İhtimaller alanında sadece üç şık kaldı. Sütçüler ancak akşamüstüne doğru köylerine dönerler. Ama Ypsilon gibi bir adam ruh sıkıcı bir menzilhanede akşamüstüne kdar sütçü arabalarından birinin hareket etmesini bekleyerek pineklemek için sabahın köründe güneş ve sivrisinek diye bağırarak evinden fırlamaz. Yani: Ya tren ya tramvay. Çember

gitgide daralıyor. Şimdi tam bir yoğunlaşma gerekli. Sert bir Brezilya purosu yakıyorum ve rahat divanıma gömülüyorum. Ve hemen, zihnimde belli belirsiz şimşekler çakıyor. Olağanüstü önemli bir dayanak noktası: Ypsilon'un sivrisinek diye bağırması. Sivrisineklerin Eldorado'su neresidir? Ypsilon'un kırlara gittiğinden eminim artık. Tren mi tramvay mı? Kırlara ancak bir tren hattı ulaşabilir. Olguların biraraya gelişi, ancak son istasyonun sözkonusu olabileceğini gösteriyor. Artık eyleme geçme vaktidir.

Bir sigara alıyor ve kaçınılmaz pipomu yakıyorum. O ağır Brezilya purosu da yanıyor hâlâ. Av heyecanı her yanımı ateş gibi sarıyor. Ama demir gibi bir dinginlik içindeyim. Beynimin nasıl bir yüksek gerilimle çalıştığını kimse fark edemez. Ancak benim alışkanlıklarımı yakından bilen biri, çok önemli bir bilgiye ulaşmanın eşiğinde bulunduğumu tütün tüketimimdeki artıştan çıkarabilir.

İlk tren 6.30'da. Ypsilon ona rahat rahat yetişmiş olmalı. Varış 8'de. Şu anda saat yedi. Tanıdığım belediye başkanma telefon: saat 8'de oraya iki kadınla bir adam gelecek; so-

nuncusunun adı Ypsilon; hepsinin birer valizi var. Zekî bir adamınızı istasyona yollayın. Benim adıma Ypsilon'a soruversin, problemi nereye koymuş. Eğer kahramanlarımız gelmezse hemen telefonla bildirin. Tamam!

Bir elimde ahize, Bay Pingold, ötekinde de gerekirse not almak için kurşunkalem vardı. İnanın, böyle bir durumda ağzımda yanan ve duman çıkaran üç ayrı nesneyle birden telefon konuşması yapmak o kadar zordu ki. Ama herhangi bir yorgunluk hissetmiyordum.

Şimdi beklediğim telefonun gelmesine kadar bir saat zamanım var. Bağlantılar kurma yeteneğimi geliştirmek için yararlanmak istiyorum bundan.

Evden çıkarken, sağ elinin başparmağı dikkatimi çeken bir bayla karşılaştım.

Onu, eski bir tanıdığımmış gibi selâmladım: "Merhaba! Çiçek Mahallesi'nde hayat nasıl? Dükkân ne âlemde? Kiracılarla çok derdiniz var mı? Ödemeleri hep dövizle mi yapmanız gerekiyor? Ve, söyleyin bakalım, *rahmetli babanız ne vakit ölmüştü?*"

"Öyle görünüyor ki," dedi adam, "beni ta-

nıyor, hayat şartlarımı biliyorsunuz. Evet, Çiçek Mahallesi'nde oturuyorum, dükkânım var, evsahibiyim, dövizle ödeme yapıyorum ve babam on yıl önce öldü. Ama açık konuşayım, sizi daha önce görmüş olduğumu sanmıyorum."

"Pekâlâ, siz Lâle Sokak'taki Bay Pingold değil misiniz?"

(Bağışlayın, Bay Pingold, sizin adınızı kullandım, ama aklıma başkası gelmedi.)

"Hayır," dedi adam. "Adım Semmelbrot; Leylâk Sokak'tanım."

Sonuçtan müthiş memnundum ve birkaç kibar laf edip kurbanımdan ayrıldım. Sonra bir sigara yaktım.

Şimdi dikkat edin, Bay Pingold! Adamı görür görmez onun Çiçek Mahallesi'nde oturduğunu anlamıştım. Her şeyi bunun üzerine bina ettim. O Çiçek Mahallesi denen yerin aslında iğrenç bir semt olduğunu, sırf orada Lâle, Karanfil, Yıldızçiçeği, Gül, Leylâk, Biberiye, Menekşe ve Hanımeli adlı sokaklar bulunduğu için oraya öyle dendiğini biliyor olmalısınız.

Doğru dürüst bir insan ancak mecbursa orada oturur; meselâ orada bir dükkânı falan

varsa. Kılığı kıyafeti düzgünce olan bu adamın, demek ki, Çiçek Mahallesi'nde bir dükkânı vardı. İkinci kuşaktan işsahibi olduğu sezilebiliyordu. Çünkü ilk kuşağın görünüşü hayli farklıdır; buradan, dükkânın adama babasından kaldığı sonucunu çıkardım. Dükkânın da yeraldığı binanın bu adama ait olduğunu buradan hareketle düşündüm. Adam bir zanaatkâr olmadığına göre tüccar olmalıydı. Bunu anlamak güç değildir. Küçük bir bakkal dükkânı işletiyora da benzemiyordu. Çiçek Mahallesi kontu gibi bir hali vardı. Döviz spekülasyonu yaptığını da buradan anladım. Tabiî düşüncemi ifade ederken ihtiyatlı bir dil kullandım. 50 yaşlarında gösteriyordu; babasının artık sağ olamayacağını da buradan çıkardım.

Doğru, Bay Pingold, Çiçek Mahallesi. Bunu -lütfen dalga geçmeyin!- adamın başparmağının biçiminden anlamıştım. Çünkü bütün şehirde sadece Çiçek Mahallesi'nde rezervuarlar bir zinciri çekerek değil bir düğmeye basarak çalıştırılır (düğme helâya girenin sağındadır). Bunun sonucu olarak, uzun süre orada oturmuş veya hattâ sadece orada doğmuş olan insanların sağ ellerinin başparmağı

geriye kıvrıktır.

Görüyorsunuz Bay Pingold, doğru bir mantık zinciri izleyince her şey birbiri ardına ortaya çıkıyor.

Eve döndüğümde kaçınılmaz pipomu yaktım.

Az sonra belediye başkanı aradı: Ypsilon oraya varmış ve Mezopotamya'ya gitmeyi tasarladığının bana söylenmesini istemiş; problemi de sabahleyin Pingspüngel'in penceresinden içeri atmış.

Bu çok rafine bir ifadeydi; ama benim için yeterince açıktı. Usulca ıslık çaldım, ne yapmam gerektiğini biliyordum.

Kıyısında eski moda kayınların beyaz gövdelerini göğe doğru uzattıkları, çalılıklar arasındaki hışırı çıkmış yolda, görünüşü buralara pek uymayan bir adam yürüyordu.

Modaya uygun bir giysisi, jilet gibi ütülü pantolonunun diz altından itibaren sarı tozlukları, yepyeni bir hasır şapkası ve pırıl pırıl bembeyaz yakaları vardı. Sağ elinde yanmayan bir elfeneri, sol elinde oniki adet

yedek pil tutuyordu.

Açıkçası, çalılıklar arasındaki o eski, harap yolda kendini evinde hissetmiyordu. Yine de durumun gereklerine tam anlamıyla uyabiliyordu.

Belirli bir hedefi olduğu belliydi. Gözleri yerdeydi. Yalnız arada sırada, sağına, soluna ve karşıya kaçamak bakışlar atıyordu adam - aslında beyefendi diyebiliriz. Ama asla geriye bakmıyordu.

Gözünden kararlılık okunuyordu. Aynı şekilde öbür gözünden de. Ama bu ikinci gözündeki ışıma, geçmişi, kaybedilmişi düşünen insanların kapılabileceği türden gizli bir hüznün yumuşak pırıltısı tarafından zaman zaman birkaç saniyeliğine kesintiye uğratılıyordu.

Güneş son ışınlarını da yollamıştı, ay, o mütevazı tavrıyla benzer bir oyuna yeniden başlamaya hazırlanıyordu; yarasalar boğazlarını temizlemeye koyulduğunda, sabahtan akşama günışığında dans etmiş sivrisinekler çoktan ölmüştü.

Ah, Bay Pingold, bunu burada bir kez daha söylemem gerekti. İşte, çalılıklar arasındaki o harap yolda yürüyen beyefendinin öteki

gözüne hüzün perdeleri indiren şey buydu!

Uzun süre gizli tutamam, çünkü oniki adet yedek pille orada yürüyen beyefendinin kim olduğunu anlamışsınızdır.

Evet, Bay Pingold, bozuk çalılıklar arasında ben yürüyorum. Çiğnenmiş, karışmış toprak zemin biraz daha az dikkatli bir gözlemciyi bazen yanıltabilir, ama Ypsilon'un izlerinin benim gözlerimden kaçması mümkün değil.

Uf! Hızla yaklaşan bir toz bulutu. Bufalolar mı?

En öndeki hayvan düşmanca bir tavır takınıp yolumu kesiyor.

Vahşî tabiatta da en akıllı olan kazanır. Ama vahşî tabiatta her vakit teslim olan en akıllı değildir.

Benim yaşadığım olayda kaçmak herhâlükârda yanlış olacaktı. Vahşî tabiatta, çalılıkların yalnız yolcusu için kafa derisini korumak, ancak tükenmeyen bir enerjiye sahip olmakla mümkün.

Tabiî her şey burada anlatılışına göre çok daha çabuk olup bitiyor! Daha burada size söylemeden, elfenerimi ve oniki pilimi yere bırakmıştım bile.

Yukarda sözünü ettiğim canavar bu arada başını eğiyor. Boğa mı öküz mü anlayacak zamanım kalmıyor. Eyleme geçmek lâzım. Ancak şu kadarını görebiliyorum o arada: İnek olmadığı kesin.

Korkunç bir kuvvetle, sağ yumruğumu sol boynuzuna doğru savuruyorum. O güçlü hayvan, boğuk hırıltılar çıkararak yere yıkılıyor.

İnekler yana yakıla ağlaşmaya başlıyorlar, ben de bundan, yere indirdiğim hayvanın bir boğa olduğu sonucunu çıkarıyorum.

"Old Shatterhand onu öldürmedi, sadece bayılttı," diyorum. "Gecenin hayaletleri onu serbest bıraktığında canlanacak ve size karşı yine eskisi gibi olacak."

Bunun üzerine inekler arka ayakları üzerinde hafifçe yükselip sonra ön ayakları üzerine atlıyorlar ve kuyruk sallıyorlar. Ve mutluluk veren çıngırak sesleri patlayacak kadar dolmuş memeleri arasında dolaşıyor. Ve inekler bir böğürmeye başlıyorlar, eski moda kayınlar köklerine kadar sallanıyor.

Bu mutluluktu, Bay Pingold! Önceden mutlu olma...

Ah, Bay Pingold, Ypsilon'u yakalamadan

önce başımdan geçen açıkça inanılmaz maceraları toparlayıp yazma zahmetinden beni kurtarın.

İyi huylu Çarli bunu çok daha iyi canlandırırdı. Ve yetersiz imkânlarımla onun eserini burada devam ettirmeye kalkışmam, onun hatırasına hürmetsizlik olurdu.

Bu başladığımız kısmın mütevazi ilk şeklinin şöyle bir başlığı vardı:

Dünyanın Bütün Baltalarına Sarsıcı Bir Tövbeye Çağrı Vaazı

Bu kısmın ilk yazıldığındaki hali şu nedenle mütevazı diye nitelenmelidir ki, bu kısım hiçbir vakit bu başlığın ötesine geçememiştir.

Yani bu kısım, ilk şekliyle, sadece başlıktan oluşmaktaydı. Günlerce bu şekilde varolmuştur. Ancak sonra altüst edildi ve şu anda okumakta olduğunuz laflarla genişledi. Niçin böyle olduğunu şimdi hemen görebileceksiniz, Bay Pingold.

O pek ünlü vaaz, bu romanda geçen olaylar başlamadan önce Ypsilon'un dudaklarından

döküldü.

O ünlü vaazı buraya alarak ebedîleştirmek niyetindeydim, çünkü, çalışmanın kötülüklerin anası olduğu fikrinin ilk filizlerinin Ypsilon'un zihninde o zamandan yeşerdiğini bu vaaz açıkça göstermektedir. Ayrıca, bu ünlü vaazı yazılı hale getirerek, sözkonusu vecizenin asıl anlamının daha iyi kavranmasını sağlamak istiyordum.

Ama talih yüzüme güldü ve beni böyle bir bayağılıktan kurtardı; gerçi öyle yapsam iyi huylu Wolfgang beni takdir ederdi ama...

Şimdi, nasıl oluyor, bakalım, Bay Pingold: İnsan bir yere kadar birçok kısmı yazmışsa ve yeni bir kısma başlayacağında eskileri bir kere okumazsa, hakikaten, ipin ucunu kaçırıyor.

Bu kısmın başlığını yeni yazmıştım ki, digerkâm bir davranışla, uzak bir akrabama kalemimi ödünç verdim. O da genç kızların böyle durumlarda hep yaptığı gibi, düşüncesizlik edip kalemi gizli aşkı olan oğlana verivermiş. Bu gizli âşık da kendi kalemini yanına almamışmış. Ve aynı saatin içinde, kalemi, seyahatteyken oraya uğramış bir tanıdığına vermiş, o da kalemi alıp Sakson-

ya'daki Kötzschenbroda'ya gitmiş.

Gerçi: Benim uzak akrabam gizli âşığıyla beraber adamın peşinden gitme fırsatını kaçırmadı. Ama bu durumda ben başladığım kısmın devamını yazabilmek için uzak akrabamla gizli âşığının Saksonya'daki Kötzschenbroda'dan dönmesini beklemek zorunda kaldım, çünkü o kalemden başkasıyla yazmaya devam etmek istemiyordum.

Dolayısıyla, öteki işlerin elverdiği ölçüde, daha önceki kısımları bir kere, iki kere, üç kere, evet, dört kere okuyacak ve ayrıca başka birtakım şeyler üzerinde düşünecek zamanı bol bol bulabildim.

Ah, Bay Pingold, taze delikanlılık yıllarımdan beri Saksonya'daki Kötzschenbroda'ya gitmek istemişimdir, çünkü ismi çok hoşuma gidiyor. Bugüne kadar dünyada ve Saksonya'da birtakım yerler gördüm. Pek çok defa, Dresden'deki Sikstin Meryeminin önünde, refakatçim olan hanımefendinin dizleri üstüne oturup dua ettim.

Ama oraya o kadar yakın olan Kötzschenbroda'ya bir kere olsun gidemedim.

Ve şimdi kalemim... - ah, Bay Pingold, iyi bir kaleme dünyanın bütün kapıları açık.

Elden ele bütün yerküreyi dolaşabilir. Saksonya'daki Kötzschenbroda'ya bile gidebilir.

İşte Bay Pingold, yazdığım kısımları bir defa okuduğumda bunu düşündüm. Ve yazdıklarımı ikinci kere, üçüncü kere okudum. Ve sonra, dördüncü kere okumaya karar verdim, çünkü uzaktan akrabamın gizli âşığıyla ve kalemimle birlikte Kötzschenbroda'dan dönmesi daha birkaç saat alacaktı.

O vakit fark ettim ki, bu noktaya ilk kısımlarda yeterince sık dokunmuşum usul usul; dolayısıyla, kendim için ve sizin için, Bay Pingold, ne kadar ünlü olursa olsun, Ypsilon'un sarsıcı vaazını aynen vermekten imtina edebilirim.

Ama sizi temin ederim ki, Ypsilon bu vaazı verdi. Kuzey-Kuzey-Batı Alman Aydınlatma Fişeği dergisine sanat yazıları yazdığı ve çılgınlığın hâmîsi kimliğiyle ün yaptığı sıralardaydı. Suskunluğun yerini çılgınlığın aldığı zamandı. Güzel günlerdi!

Ancak izin verirseniz artık Ypsilon'un izini sürmeye devam edelim.

Ah, Bay Pingold, tozluklarımı görecektiniz! Ah, Bay Pingold, Amerikan malı pantolonumun bacaklarımı sarışını görecektiniz! Ve şapkam, - ah, Bay Pingold, eğer şapkamı görseydiniz derhal o bataklığa doğru kaçardınız. Belki de o zaman elfenerimle oniki pilini de bulurdunuz. Ypsilon'un ayak izinden başka hiçbir şey yoktu elimde. Ve bu ayak izi çizimi yağmurdan perişan olmuştu.

Ayı da göremeyecektiniz. Tabiî yarasaları hiç göremeyecektiniz.

Ve bunlara rağmen, Bay Pingold, bir saat kulesinin saati, geceyarısını bildirmek için çaldı; hiçbir şey olmamış gibi. Ah, zaman küçük insanî yoksunluklarımızın üzerinden durdurulmaz biçimde akıp gidiyor.

Cermenler karşısında bütün ordusunu kaybetmiş Roma komutanı Varus gibiydim.

Ama içimde, Bay Pingold, benim Ben'imin içinde, bir şenliktir gidiyordu. Fener alaylarını oyun havaları takip ediyordu. Bu ancak, daha önce duyulmamış, türünün tek örneği olan bir güçlüğün üstesinden geldiğinde, artık dünya edebiyatının malı olmuş

bir romanın yazarının tadabileceği bir zaferin kutlanışıydı. Bay Pingold; edebiyatta şimdiye kadar görülmemiş bir olayın içindeyiz.

Hatırası bugün bile soluğumu kesiyor ve çıkıp hava alma, şenliğin sonraki akışını anlatmayı yarına bırakma ihtiyacı hissediyorum.

- - -

Pek kimsenin uğramadığı eski bir kır meyhanesiydi. Bir vakitler Hermann Löns'ün oturup neredeyse bir yaz boyunca yazıp çizdiği eski bir kır meyhanesiydi. Evet, çok eski, sessiz sâkin bir kır meyhanesiydi.

Ama mutluluğum duvarları yerinden oynatıyordu. Ve yıkıntıların arasında pek sevimli çiçekler açmıştı. Şimdi harikulâde bir çayırın ortasındaydık. Etrafı ormanla çevriliydi, çapı bin metrenin üstündeydi.

Şu ana kadar bu romanda herhangi bir rol oynamış herkes çember oluşturmuş oturmuştu. En önemlisi de, benim problem çözme amacıyla yazdığım "Oşk" adlı hikâyenin ataları oradaydı.

Seyyar bir büfenin önünde Gudrunkarolina ciğerli sandviçler dağıtıyordu. Schnuller ötekilerin parıltısını üzerinde topluyor ve

yansıtıyordu, yatık elipsi ayın yerine geçmişti. Her iki Meyer, gaz tabancalarıyla aralıksız şenlik atışları yapıyorlardı.

Tam ortada, beyazlar giyinmiş oniki bakire, ince kertenkele derisi gerilmiş gümüş trampetleriyle duruyorlardı.

Uzaklardaki saat kulesinden oniki vurulunca diz çöktüm. Sol elimle, pek güçsüzce direnebilen bir adamın ayağını tutuyordum, sağ elimde bir ayak izi çizimi vardı. Şöyle konuştum:

"Ypsilon, sensin! Bütün roman kahramanlarımın en değerlisi! Başı dik, hakiki insan! Kaybolmuştun sen. Ama seni buldum. Ölmüştün. Ama ben seni ölümsüz yapacağım. Selâmlıyorum seni!"

O sırada oniki bakire, üstü işlemeli fildişi bagetlerle trampetlerini çalmaya giriştiler. Ve bu şenlik havası içinde misyonunu unutan Fredharry Schnuller, birkaç defa üstüste, "Çok canım çekiyor," dedi.

Direnişi giderek güçsüzleşen Ypsilon, "Ah dostum," diye fısıldadı, "bırakamaz mısın ölü kalayım?"

Diabolum faciebo, şeytan kulağına kurşun!

Benden kaçamayacağını anlayan Ypsilon yeniden roman kahramanını oynamayı kabul etti. Ama problemi çözmeye yanaşmıyordu. Kös kös oturup kara kara düşünmekten gına gelmiş, öyle dedi. Neşeli olmak, neşeli ortamlarda bulunmak istiyormuş. Oyun oynamak istiyormuş! Oyun! Şenlikler!

İyi! dedim.

Bunu gönül rahatlığıyla söyledim. Bay Pingold. Çünkü Ypsilon kös kös oturmak istemese de problemi çözecekti, biliyordum. İstemeden çözecekti. Sadece varolarak çözecekti. Oyun, oyun! - işte, doğru yola girmişti bile!

Sonraki kuşaklara şunu söylemiş olalım: Büyük Devrimi izleyen dönemde bizim problem, günün modasıydı. Problemin çözümü, haşat haldeki Avrupalmm umuduydu.

Ve bütün büyük olaylarda görüldüğü üzre: herkes bunu kendine göre tarif ediyordu. Herkesin kendi alanına ait bir problemi vardı ve herkes için problem, bu problemdi.

Ypsilon adında bir adamın büyük problemle bir ilişkisinin olduğu söylentisi çık-

mıştı; kötü haber çabuk yayılır ya.

Bir yerlerde bir roman kahramanının kaçması ve yeniden yakalanması özellikle edebiyat dünyasında büyük ilgi uyandırmıştı. Becerikli iki sanat muhabiri, o bir dolu Alman yazarından hangisiyle Ypsilon arasında sözkonusu olayların geçtiğini bulup çıkarmayı başardı. Ve bu iki bayla aramız pek iyi olmadığından, Ypsilon'un yeşermeye başlayan popülaritesini beşiğinde boğmaya kalkıştılar. Milletin kültür varlıklarına yönelik bir tehdit kokusu almışlardı.

Anavatanın bütün sanat cahillerine bir duyuru yayınlayarak, Hermann Löns'ün yeteneğinin faizini ulusuna ödediği eski kır meyhanesinin kutsallığının zedelenmesini protesto ettiler.

Reich'm bütün ilân panolarına bu duyuruyu astılar. Ve duyuru sadece meslek içi cahillere yönelik olmadığından, metnin talihsiz yazarları, Ypsilon'un şenlikler yapılmasını istediği çayırda problemin çözüleceği söylentisinin daha da yayılmasını sağladılar. Ve sanat cahilleri dahi duyurunun talihsiz yazarlarına kulak vermediğinden, edebiyata ilgi duyanlar da, hepsi kendine göre bir devâ

arayan bir dolu başka insan da akın akın geldi.

Bu arada işgünü sekiz saatle sınırlandırılmıştı ve ben vicdanî sebeplerden ötürü, Ypsilon'un mesaisiyle ilgili olarak buna uymaya kesin kararlıydım.

Ama Ypsilon o gecenin ertesi günü öğleye kadar uyudu. Sonrasında da işe yaramaz haldeydi, dolayısıyla olay akışının devamına ancak çok geç başlayabildik.

Bunun sonucu olarak, olayların bundan sonrasına Ypsilon'un artık iğrendiği bir tarzda geçmek zorunda oluşum beni sonsuz üzüntülere boğuyor.

Güneş son ışınlarını yollamıştı, ay, o mütevazı tavrıyla benzer bir oyuna yeniden başlamaya hazırlanıyordu; yarasalar boğazlarını temizlemeye koyulduğunda, sabahtan akşama günışığmda dans eden sivrisinekler çoktan ölmüştü.

O sırada Ypsilon iki kadınla birlikte köye doğru yürüyordu.

Küçük bir tepenin üzerinde yere uzandılar. Onlar orada öylece yatarken yaşlı bir çoban,

sürüsüyle geldi. Bir elinde sopa, öbür elinde altı delikli madenî bir kaval vardı. Bakışlarıyla, bu dünyanın insanı değildi; umursamaz tavırlıydı; gündelik olayların üzerinde bir yerlerde yaşadığı belli oluyordu.

"Sanırım bir acemi filozof bu," dedi Angelika.

Yaşlı çoban başını salladı, gelip iki kadının arasına uzandı, teklifsizce Ypsilon'un tütün tabakasına el attı. "Gerçekte," dedi Ypsilon, "o bir filozof."

Çoban sigarasını içmeye koyuldu, boşluğa bakıyor ve tek söz etmiyordu.

"Gerçekte," dedi Ypsilon, "o bir acemi filozof! Yoksa şu ana kadar konuşmuş olurdu."

Ypsilon yaşlı çobandan çok hoşlandı ve onun hep yakınında bulunmasını istedi.

Romanın gerikalanında ona böyle bir görev vermek dışında bir şey yapamazdım. Ama Ypsilon bu durumda sürünün ne olacağına dair zerrece düşünmediğinden, yaşlı çobanın yerine kimin bakacağını bulmak da bana kaldı. Ypsilon yaşlı çobandan bir tek gün dahi ayrılmak istemiyordu. Ah, Bay Pingold, işte yine bir güçlüğün üstesinden gelmek

zorundayım. Bütün planlarımın yatmaması için, sürünün sorumluluğunu üzerime almam ve bir yandan bu işe bakarken, mümkün olduğunca çabuk, yerime geçecek birini ayarlamam gerekiyordu.

Ah, Bay Pingold, Ypsilon'un aykırılığı yüzünden işler buralara varmıştı! İşi öyle bir noktaya getirmişti ki, bir süre için kendi romanımdan çekilmek zorunda kaldım! Beni koyunlara bakmak zorunda bıraktı! Ypsilon, onu kendi başına bırakmaya mecbur etti beni!

O günler boyunca ne yaptığını ettiğini bilemiyorum. Ben koyunlarımla birlikte o sessiz sâkin otlaktaydım.

Her zamanki gibi, verili durumdan mantıkî sonuçlar çıkarıyor ve lafı dolandırmadan bunları size açıklıyorum: Bir sonraki kısım -otuzüçüncü kısım oluyor- yazarın yokluğu nedeniyle yazılamamıştır.

Orada öyle otururken ve beş saattir oturmuş koyunlarımı otlatır durumdayken - bakın: genç bir prehistoryacı geliyor karşıdan.

Elinde küçük bir kürek vardı, çantaları çanak çömlek parçaları ve çakmaktaşı doluydu.

Yanıma oturdu ve bana bazı çanak çömlek kırıkları gösterdi, bunların şekilleri Taş Devrinden kalma olduklarını kanıtlıyordu. Genç prehistoryacı daha sonra bana uzun bir konferans çekti.

Ona aynı ölçüde ilgi göstermem gerektiğini düşündüm ve tutup Ypsilon romanını kendinin ortaya çıktığı ana kadar anlattım. Yazılamayan 33. kısmı da geçtikten sonra genç prehistoryacıya sordum:

"İşinizi yaparken bir yandan da bir koyun sürüsüne azıcık bakmanız mümkün mü ve böyle bir şeye yanaşır mıydınız?" Başka bir deyişle: romanın gerikalanında yaşlı çobanın yerine bakar mıydınız? Düşünüyorum da, entellektüel insaların günümüzde karşı karşıya kaldıkları ekonomik sıkıntılar, bazılarımızı kendi mesleğinin yanısıra sıradan vatandaşlar gibi para kazanmak için çalışmak zorunda bırakıyor. Belki önerdiğim durum sizin için iyi de olur, çünkü bunlar birarada götürülmeye elverecek işler."

Genç prehistoryacının gözlerinden iki dam-

la yaş süzüldü. İlk damla, öyle içinden geldiği için; ikinciyse adam birden kendine yeni bir pipo alabileceğini düşündüğü için. Yine de cevap vermekte tereddüt ediyordu.

"Bakın, sevgili doktor, böylelikle roman kahramanlarımın çevresine katılma tehlikesinden de uzak kalacaksınız. Siz dışarda kalacaksınız ve böylelikle ben sadece bugünkü karşılaşmamızı anlatmakla yetinebileceğim. Ayrıca bunu mutlaka yapmalıyım, yoksa koyun sürüsüne ne olduğunu belirtmezsem daha önce kendinden bahsettiğim iyi huylu Wolfgang romanımı kaldırıp atar."

Genç prehistoryacı gülümsedi. "Eğer baştan ikna olmamış bulunsaydım da, romanınızdan uzak kalabilme fırsatı, beni teklifinizi kabule zorluyor."

Tam o anda güneş son ışınlarını yolladı. Ypsilon iki kadın ve yaşlı çobanla birlikte şenliğe katılmak üzere kopup geldi.

Genç prehistoryacının koyunlara bakacağını öğrendiğinde hayli memnun oldu. Hele Taş Devrinden kalma çanak çömlek parçalarını görünce adamakıllı sevindi.

"Oo," dedi Ypsilon, "Ne kadar antik! Harikulâde antik! Ve kimbilir neler barındırıyor

bağrında? Belki de tam burada güzel bir Taş Devri kızı bir testi kırmıştır. Kimbilir neden! Ya da belki Taş Devrinin bir ordu komutanı, bu tepeye saldırdığında bir çanak çömlek imalathanesinin ortasına düşmüş ve kahramanlık hırsıyla her şeyi tuzla buz etmiştir. Onu gözümde canlandırabiliyorum: aristokratik biçimli maymun burnu ve griyeşil çocuksu gözleriyle; baltasının sapını kavramış, bir hayvan postuna bürünmüş, ayakları düşman kanma bulanmış, kıpkırmızı, taş gibi topuklarıyla çömlekleri eziyor. O vakit büyük acılara yolaçmış olmalı; ortadaki hasar da azımsanacak gibi değildi herhalde. Ama bugün, binyılların bütün yaraları kapatan soluğu o facialarin meydana geldiği yerleri yalayıp geçtikten sonra, bunların hepsi bizim gözümüze müzelik şeyler olarak görünüyor; güzel kıza, çanak çömlek bozgununa, ölülere ve vahşi Taş Devri komutanına bambaşka bir gözle bakıyoruz."

Angelika çok duygulanmıştı, çanak çömlek kırıklarının üzerine kır çiçekleri serpti.

"Doktor bey, 5 bin yıl sonrasına bizden neler kalacak acaba?" diye sordu Ypsilon. Ve cevap beklemeden, hayli derin bir çukur

kazdı. Lastik ökçelerinden birini çukura yerleştirdi, yanına da bir kağıt koydu, şunları yazıp: Gelişigüzel çalışan fikir işçisi Ypsilon, doğumu onüç nisan binsekizyüzyetmişyedi.

"Bizden sonra gelecek olanlara karşı yükümlülüklerimiz var, Doktor Bey" dedi Ypsilon. "Dünyaya bir kere daha gelirseniz beni hatırlarsınız. Şu elinizdeki krokiyi yanınıza alırsınız nasıl olsa."

Bir saat kadar gelişigüzel laflayarak oturduk, sonra Ypsilon az önce kazıp kapadığı çukuru yeniden açtı. "Gelecek kuşakların yanlış sonuçlar çıkarmalarına yolaçacak vesileler yaratmamak gerekir. Bizler iki bacaklıyız." Öteki ökçesini de çukura koydu ve çukuru yeniden özenle kapadı.

Bu sırada tuhaf biçimli bir çakmaktaşı buldu. Taşı genç prehistoryacıya verdi.

"Bu bir şey değil, Bay Ypsilon," dedi o da. "Taş taraksız. Yani işlenmemiş. En azından, işlendiği yolunda hiçbir belirtiye sahip değil. İneksiz kuyruk olmayacağı gibi, taraksız işlenmiş çakmaktaşı da olmaz."

"Demek öyle," dedi Ypsilon. "Peki ya kuyruğun ucunda inek değil de köpek varsa?"

Genç doktor bu ağır soru karşısında pes

etti. Biz de bir süre boş yere bu sorunun cevabını düşündük. Sahiden, Bay Pingold, Ypsilon bazen pek tuhaf sorular sorabiliyor.

Ertesi sabahtan itibaren yattı Ypsilon:
o muhteşem çayırda,
alçak bir tepenin yamacında,
pasif direniş halinde
probleme karşı.
Bu pek karmaşık bir durum!

Sağında Angelika yatıyordu, solunda Rosa, ayaklarının dibinde yaşlı çoban çömelmişti.

Ötekiler, belirli bir mesafeyi koruyarak rastgele dolaşıyorlardı.

Günün birinde yaşlı çoban, daha önce de sık sık yaptığı gibi, kavalıyla neşeli bir parça çaldı ve sivrisinekler derhal dans etmeye koyuldular. Öyle yoğun bulutlar halinde tepenin bu tarafına toplanmış dans ediyorlardı ki, dört insanın bütün görüşünü kapamışlardı.

Ve çoban parçasını bitirdiğinde, sivrisinekler yaklaşan sona hazırlanmaya ve bu amaçla ustaca ortalıktan kaybolmaya başla-

dıklarında, Ypsilon tepenin çevresine yarım daire şeklinde yayılmış yatan yirmimilyonbeşyüzdoksansekizbin insanı gördü. İğne atsan yere düşmeyecekti.

Ve hepsi Ypsilon'a bakıyordu.

Ypsilon da, öte yandan, o yirmimilyonbeşyüzdoksansekizbin insana bakıyordu, sonra Angelika'ya baktı, sonra Rosa'ya; sonra yaşlı çobandan güzel bir eski çoban türküsü çalmasını istedi, yüzükoyun döndü ve büyük bir keyifle yarasaları seyretmeye koyuldu.

Bu ne demek, biliyor musunuz Bay Pingold? Bu demek ki: Ypsilon o vakit kaçmasının aslî sebebi olan leitmotifimle yeniden dost olmuştu. Yarasaları seyrediyordu. İyi bir leitmotif zaten her zaman kendini kabul ettirmiştir!

Ayrıca, o bir sürü insanın ne alâka olduğunu anlamışsınızdır, Bay Pingold, çünkü siz de bir kafasınız diyebiliriz, yani bir kafa nümûnesisiniz.

Bu arada karanlık iyice bastırmıştı, bu yüzden ön sıradakiler bir miktar odun istif edip tutuşturdular. Bu eylemin aynı zamanda sembolik bir anlamı vardı, çünkü insanlar bir yandan da "Kutsal ateşi yakarız biz" şar-

kısım söylüyorlardı.

Yani bir kutsal ateş sözkonusuydu, Bay Pingold!

Yaşlı çoban melodiye kavalıyla eşlik etmeye çabalıyordu ama nafile, yarım sesleri çıkaramıyordu.

Sanatsal şarkılar yarım sesleriyle ayırt edilir; kültür de sanatsal şarkılarla. Nerede yarım sesler varsa kültür de oradadır. Yarım sesler ne kadar fazlaysa kültür de o kadar çoktur. Tam sesler ne kadar fazlaysa kültür de o kadar yarımdır.

Yaşlı çobanın kavalında sadece aslî notalar için altı tane delik vardı; yaşlı çoban acemi bir filozoftu. Ama Wolfgang tahsilli bir filozoftur; o ancak yarım sesleri çıkarabilen bir kaval çalardı.

Ama kültürün de sınırları vardır, çünkü yasaları vardır. Tam ve yarım sesleri ayırt etme zorunluluğu konmuştur. Kuralları esnetmeye çalışmak yasaktır. Avrupa sanat şarkıları ancak tam ve yarım sesleri bilir. Kızılderililerin şarkılarında, yaratıcı bir zihnin, eğer bu yaratıcı zihin kültürün kurallarından haberdar olabilse, çeyrek veya sekizde bir sesler diye adlandırabileceği sesler

vardır. Ama haberdar değildir. İçine kültür sızdıkça yaratıcılığını kaybetmeye başlar. Çünkü yaratıcılığın tahribi, kültürün yapıcı eğiliminin özellikleri arasındadır.

Dolayısıyla, yaratıcı bir zihin, Kızılderililerin çeyrek veya sekizde bir seslerini hiçbir şekilde adlandıramayacaktır. Onların varlığına öylece katlanacaktır. Kitle halinde şarkılar söyleyen kültürlü bir zihin kültür yasalarının dışladığı şeyleri asla kabul etmeyecektir. Bu yüzden Kızılderili ses aralıklarını hiçbir zaman geçerli sesler saymayacaktır.

O, Bay Pingold, ne tuhaf: Biri yaratıcılık yüzünden bir kenara atıyor bunları, öteki de kültür yüzünden. Belki de yaratıcılık kültürdür, kültür de yaratıcılıktır. Bilmiyoruz, diyor Ypsilon.

Avrupa sanat ve kültür şarkıları taraftarı, çareyi, çeyrek ve sekizde bir Kızılderili seslerini, saf olmayan tam ve yarım sesler diye tanımlamakta buluyor. "Saf olmayan" kavramını barındırabilmesi, kültürün kapsayıcılık eğiliminin özellikleri arasındadır.

Böylelikle olağanüstü tuhaf bir durumla yüzyüze geliyoruz.

Tam sesin bölünmesi bizi kültürün doruklarına çıkarıyor. Yarım sesin bölünmesi bizi saf olmamanın çukuruna batırıyor. Bu durumda, yaratıcılık yolunda ilerlemenin sonucu olan, çeyrek ses aralığının bölünmesi, çaresizlik selinde boğulmamıza yolaçmalıydı. Ama durum hiç de böyle değil, Bay Pingold! Çünkü, bakın: Çeyrek ses tam sesle yarım sesin tam ortasında yeralıyor, yani saf olmama halinin doruklarında. Sekizde bir ses ise çeyrek sesle yarım sesin veya çeyrek sesle tam sesin arasında bulunuyor. Yani doğuştan pisliğe bulanmış bu boksineği, çeyrek sesle kıyaslandığında, kültürün saflığına daha yakın duruyor.

İşte teori yine çuvallıyor.

Teori, kavrayamadığı bir problemle karşı karşıya: Saf olmayan, kendini arındırmaya başlıyor.

Evet Bay Pingold, uyuza yakalanmış kuzucuğa el uzatan tanrının iyiliği bu işte - sanki saf olmama diye bir kavramın yabancısıymış gibi.

Bu noktada, hattâ, Avrupa'nın müzik teorisi de çuvallıyor.

Kutsal ateşin şarkısının yarım seslerle dolu olması gerektiği açıktı, çünkü şarkı insanlığın yüksek değerleri üstündeydi.

Ama şimdi doğanın yasaları geçerli olmaya başlıyordu. İnsanlar şarkı söylemekten yorulmuşlardı. Sesler matlaştı, aralıklar kaymaya, Kızılderililere has seslerle kirlenmeye başladı. Kültürde ifrata kaçmamak gerekirdi. Bu yüzden şarkı söylemeyi kestiler ve sadede geldiler. Cemaat halinde topluca sanat şarkıları söylemenin önkoşulu, masif maddî bir zeminin varlığıydı, bundan sonra da böyle olacaktı.

Ypsilon'dan ekonomik soruna çözüm isteniyordu. Ypsilon'un eli ayağına dolaştı. Daha önce hiç düşünmediği bir konuydu bu, çünkü iktisatçı da değildi koro şarkıcısı da.

Tevazu içersinde, "Bilmiyorum, bilmek de istemiyorum," dedi.

Ve yeniden kendini topladı.

"Bayanlar baylar, ne peşinizden gelebilirim ne de önünüze düşebilirim. Malzemeden de anlamam imalattan da, ne teknisyenim ne bilimadamı. İdeal bir iş düzenine sahip acemi bir düşünürüm."

"Peki, o zaman biz niye buraya geldik?" diye bağırdı insanlar.

"Bunu da bilmiyorum," dedi Ypsilon.

"Bilmiyormuş! Bilmiyormuş!" diye söylenip kafa salladılar.

Evet Bay Pingold, oraya niçin geldiğini bilmeyen yaklaşık oniki milyon insan vardı! kutsal ateşi yakan ve Ypsilon yeterince ciğer sucuğunun nasıl sağlanacağını bilmediği için başını sallayan oniki milyon insan.

Başlar sallandığında kutsal ateş söndü. Sadece ay mütevazı ışınlarını yolluyordu. Oniki milyon kafa, gümüşî ışıkta düzenli hareketlerle sallanıyordu. Oniki milyon boyun, belirli bir tempoyla oniki milyon yakaya sürtünüyordu. Bu çaresizliğin kutsal ritmidir. Yarasaların sessizce boğaz temizlemesini andıran tekdüze bir gürültüydü.

E, oniki milyon insan oraya niçin geldiğini bilmezse ölü sivrisineklerinkine bezer bir koku duyulur. Ve oniki milyon insan boş yere ciğer sucuğu bekliyorsa en kutsal ateş bile söner.

Bu böyle bütün gece, güneş ilk ışınlarını yollayana kadar sürdü.

Ama baş sallamalardan ötürü içi kıpır kıpır olan Ypsilon, o anda, çalışma ve oyun kavramları konusunda düşündüklerini açıkça ifade etme ihtiyacı duydu.

"Görüyor musun Konrad," dedi yaşlı çobana, "çalışma, deforme yaratığın yanlış yola saptırılmış faaliyetidir. Bunu anlıyor musun, Konrad?"

"Sevgili yavrum," dedi Konrad, "niçin yanına kattın beni? Belki de sadece pour passer le temps (zaman geçirmek) için, ha? Eğer öyleyse bütün o acayip konuşmalarınla şeytan görsün yüzünü! Gerçi ben kendimi daha basitçe ifade ediyorsam da senin söylediklerini gayet iyi kavrıyorum..."

Sonra yaşlı çoban kavalını alıp şu güzel parçayı çaldı: Malı mülkü neyleyim, keyfim yerindeyse eğer.

Angelika onun gümüşî saçlarını okşadı.

"Konrad!" diye bağırdı Ypsilon ve ona donuk donuk baktı. "Sana her şeyden çok değer vermiştim - fakat buna rağmen seni küçümsemişim. Affet beni! Buna benzer bir

cevap daha verirsen bu kısmı bitirebiliriz.!

"Dur, telâş etme!" dedi yaşlı çoban. "Benim kafamda koyun beyni var sanma. Ne söylemeye çalıştığını biliyorum. Söyle gitsin; bu nihayet ifade edilmeli artık."

"Çok akıllı bir insansın," dedi Ypsilon. "Ve o kadar akıllısın ki, aklının sana hükmetmesine izin vermiyorsun."

Konrad başıyla onayladı ve kavalının üzerinde parmak egzersizleri yaptı.

"Spekülatif şeylerin yatağı olan akıl," dedi Ypsilon. "Bu özelliğiyle yaratıklar için en büyük tehlike kaynağıdır. Çalışma, bana göre, dışımızdaki şeyler uğruna girişilen spekülatif bir faaliyettir, hayatî zorunluluklardan fazlasına göz dikmiştir. Maddiyattan doğar, maddiyata doğru gider ve bayağılığı üretir. Çalışma başımızdaki belânın müsebbibidir."

"Şu arkadaki şişmanı mı kastediyorsun, garson önlüğü takmış hani?" diye sordu yaşlı çoban.

"Onu fark etmemiştim bile, ama evet, doğru," dedi Ypsilon. "Şuradaki, şu saygıdeğer burunlu zâtı da kasdetmiş olabilirdim. Ama hepimizin içinde bu ikisinden bir şeyler var. Ve ben de böyleydim. Ve senin benimle

gelmeni istedim, çünkü sen farklısın."

Yaşlı çobanın gözleri parladı, Ypsilon'un elini sıktı. "Bunu teslim ettiğin için değil," dedi, "sadece senin hakkında yanılmamış olduğum için. Lafını unutma."

Ypsilon önüne baktı.

"Yaratmak," dedi, "yüksek düzeydeki yaratıkların faaliyetidir. Yaratan, yaratıcıdır. Yaratmak, yaratıcı güçlerle oynanan bir oyundur. Oyundur, çünkü amacı bizzat yaratmadır; herhangi bir aşağılık amaca hizmet etmez. Anlıyor musun Konrad, bunun için oyun oynamak istiyorum."

Konrad başıyla onayladı.

Ypsilon karşısındaki insanlara bir baktı. Şişmanı ve saygıdeğer adamı işaret ederek şöyle dedi: "Yaratıcılar her meslekte vardır, Konrad, şu ikisi bunlar arasında sayılamazsa da. Bu yaratıcılar pratik birtakım işlerle uğraşıyorlar diye, onların, yaratıcı birinin varoluş tarzına sahip olmadıkları ileri sürülemez. İnsanın ele gelir bir şeyler yapıp yapmadığı değil, hangi biçim altında hiçbir şey yapmadığı önemlidir." Ve usulca ekledi: "Yaratıcılığın bulunduğu tek yer sanat değildir."

"Bunlarla daha önce ilgilenmemiştim," dedi yaşlı çoban. "Bu konu hakkında bana bir şeyler anlatmalısın."

Sonra kalktı ve hepsi birden, tepenin arka yamacından aşağı yuvarlandılar.

Ypsilon ufka doğru ağır ağır yürüyordu. Angelika, Rosa ve yaşlı çoban peşinden gidiyorlardı. Haliyle. Romanın öbür kişileri de onlara katıldı. Ayrıca, münevverler âleminden, bu romanda ismen zikredilmeyi kesinlikle hak etmiş, ancak yer darlığından sadece böyle toplu halde zikredilmekle yetinmek zorunda bırakılan pek çok saygıdeğer şahsiyet de geldi.

Gündelik hayatın basit ihtiyaçlarının ötesine geçerek, güzel ve değerli olandan, içerikli edebiyattan ve başka sağlam sanatlardan nâsibini almış sekizmilyonikiyüzdoksanüçbin kişiden meydana gelen bir topluluk da onları arada belirli bir mesafe bırakarak izliyordu.

Sekizmilyonikiyüzdoksanüçbin insan, Ypsilon'un âleminin bu dünyaya ait olmadığını isabetle teşhis etmişti.

Bunlar ak sakallı, şair ruhlu bir eyalet yüksek yargıcını gönderdiler, o da gelip Ypsilon'un önüne dikildi ve sağ elini kaldırıp konuştu: "Kültür adına!"

"Kimliğiniz lütfen!" dedi Ypsilon dostça.

Eyalet yüksek mahkemesi yargıcı göğsüne vurdu ve şu güzel dizeleri söyledi: "Bütün ipler kopsa da sadık kalırız..." Sonra devam etti:

"Değerli Sayın Ypsilon! Dünyanın selâmetini nerelerde aradığınızı biliyoruz. Kendi mantığımıza dayanarak, 298. madde, 2. fıkra, şu soruna yasal yönden bir müdahalede bulunabileceğimize inanıyoruz: Alman halkının, zihniyetle ilişkili konularda, hem sanatsal üretim hem de bu üretimin tüketilmesiyle ilgili olarak, iyi'nin doğru ve bakımlı yoluna yeniden sokulabilmesini mümkün görüyor musunuz? Yaratıcı kafalar yönünden bir kötü niyetliliğin sözkonusu olabileceğine dair şüpheleri bir kenara bırakarak, bugün sevilen tarzda devam edilip gidilmesinin imkânsızlığını açıkça kabul etmeliyiz. Ulusun kurtuluşunu, büyük ölçüde, zihniyetle ilgili olaylara karşı sağlıklı insan duyarlılığının geciktirilmeksizin istikrara kavuştu-

rulmasma bağlı görüyoruz. Sizi tanımıyoruz, çok sayın Bay Ypsilon. Geldik, çünkü bu çaresizliğimiz içersinde biri bize incecik bir pamuk ipliği dahi uzatsa hemen yapışıyoruz. Ve sizin bize, işte böyle bir pamuk ipliği, ya da, daha iyisi, sağlam bir kalas, ya da, daha iyisi, bu şerefsizlik döneminin dalgaları arasında boğulmaktan bizi kurtaracak tam teçhizatlı bir tekne sunabileceğinizi umuyoruz."

Ypsilon bu noktada onun sözünü kesti ve şöyle dedi: "Çok değerli sayın eyalet yüksek mahkemesi yargıcı! Beni gözünüzde büyütüyorsunuz! Sizi hayal kırıklığına uğratmak mecburiyetinde kalacağım. Size ne iplik ne sağlam kalas ne de tam teçhizatlı tekne sunabilirim. Ben de herkes gibi bir insanım ve bana bir Aykırılar Kabinesinde koltuk sağlayacak herhangi bir özelliğim yok!"

"O!" diye bağırdı eyalet yüksek mahkemesi yargıcı neşeyle. "Bu alçakgönüllülük size çok yakışıyor, Bay Ypsilon. Halka ideallerini yeniden kazandıracak insanın siz olabileceğinizi de bize gösteriyor. Biz peşinizden gelebiliriz. Halkın eksiği, yüksek fikirler. Ve bu yüksek fikirler ancak, manevî âlemde u-

çuşlarla, şairin kulaklarda çınlayacak sözleriyle uyandırılabilir. O, evet, bizim kulaklarımızda; biz ki, ulusun zenginliklerinden bize düşenler artık halka metanet aşılamaya yetmiyor!"

Bunun üzerine yaşlı Goethe kendini Courths-Maler'in elinden kurtarıp tahta perdeye hücum etmeye kalkıştı. Ama Angelika onu yatıştırmayı başardı, eyalet yüksek mahkemesi yargıcı bu sayede sözlerini tamamlayabildi.

"Haydi!" diye haykırdı Ypsilon'a, "Kültür adına! Bize eserlerinizden, kendi iç yapınızın bir nümûnesini sunun. Belki yanınızda bir müsvedde falan vardır."

"Lütfen oturun!" dedi Ypsilon. "Ezberimde bir şey var - ezbere bildiğim tek şey."

Birden bütün sesler kesildi. Ypsilon yaşlı bir söğüde tırmanıp başladı:

Yapışın dümene, çevirin gökyüzüne!
Martılar pike yapıyor dalgaların gözüne.
Talihin gözü kör, uzun uzun meşeler,
Ademoğlu oturmuş, toz-toprağı eşeler.
Tepeler nasıl da neşeyle kıvrılıyor,
Çamdallarmdan, ah, ne acılar savruluyor!

Bu kartal, günışığmda süzülen göklerden,
Bütün Almanya olmalı bu, hep birden!

Kırın soğuk zincirlerin eklemlerini!
Gece çöker, alır akşamın yerini.
Şu yüzden, bunun uğruna, o yanda,
bu yanda,
Otur düşün, bir beynin var kafanda!
Çan sesleri kuleden kuleye atlamaktadır,
Odenwald'da bir tanrı yaşamaktadır!

"Bravo!" diye bağırdı eyalet yüksek mahkemesi yargıcı. "Bravo! İspatlama faslını geçebilir ve hep beraber haykırabiliriz: Ypsilon, arkandayız! Duyduklarımız, bir Alman şairine yakışır sözlerdi işte. Alman erkeklerinin yüreklerine işleyecek sözlerdi bunlar! Odenwald'da bir tanrı yaşamaktadır! Şimdi sadece Alman Sonraki Nesil Cemiyeti'nin kuruluş eylemini gerçekleştireceğiz, sonra..."

Sekizmilyonikiyüzdoksanüçbin insan, eylemi gerçekleştirmek için çalılığın ardına çekildi.

Ama Ypsilon müthiş bir süratle söğütten aşağı atladı ve maiyetinin gerikalanıyla ufka doğru hızla uzaklaştı.

Muhteşem bir akdiken çalılığının ardına geçtiler ve Alman Sonraki Nesil Cemiyeti'nin sırnaşıklıklarından korundular.

Ypsilon maiyetinde bulunanları saydı ve bakınız: bütün roman kahramanları oradaydı. Onların dışında, trampetli bakirelerle, sadece o sırada oradan geçmekte olan ve topluluğa katılan çıtıpıtı üç lavtacı bayan vardı.

Birinin adı Lisle Firle, öbürününki Lotte Fanz, üçüncüsününki ise Liselotte Firlefanz'dı. Pek çok şarkı biliyor ve çalıyorlardı, üstelik söylüyorlardı da. Sesleri kısılana, parmakları tutulana kadar çaldılar. Sonra sevinç çığlıkları attılar ve kır çiçekleri arasına uzandılar. Trampetli bakireler oralara daha önce uzanmışlardı.

Üç genç kızın sundukları eğlence Ypsilon'un havasını değiştirdi, bu hoş değişiklik güzel sanat düşkünleriyle yaşadığı nâhoş olayı ona neredeyse unutturdu.

Tam rahatına bakacaktı ki, Angelika, Rosa ve Konrad dışındaki roman kahramanları kafa kafaya verip onu izlemeye koyuldular. Sonra Ypsilon'un çevresinde bir daire oluş-

turup çimenlere çöktüler. Kızılderililer mahkeme kurmuş gibi bir manzara oluştu.

Ve gerçekte, Bay Pingold, Ypsilon'u resmen itip kakıyor ve bu saçmalığa bir son vermesini talep ediyorlardı. Özellikle iyi huylu Wolfgang ısrarla romanın bitirilmesini istiyordu, çünkü bugün kontrol etmesi gereken bir yığın kompozisyon vardı.

Ama Gudrunkarolina durumu kabullendi ve Wolfgang'ın kucağına oturdu. Böyle yaptı, çünkü her şeye rağmen Wolfgang'ın burada Fredharry Schnuller'den daha önemli bir rol oynamakta olduğunu fark etmişti. Gudrunkarolina şu ihtimali de hesaba katmıştı ki, Bay Pingold, siz bu romanı dinlerken onun olimpik görünüşlü Wolfgang'ın dizlerine oturduğunu sanabilirdiniz. Ve bu Gudrunkarolina'yı rahatsız etmeyecekti. Ayrıca, üçüncü olarak, Wolfgang, kucağına oturmaktan fayda umulabilecek bir adamdı.

Ve sahiden, Gudrunkarolina yavaş yavaş, derinlerden gelen bir duyarlılık dalgasının tesiri altına girdi.

"Bay Ypsilon!" diye Fredharry Schnuller söze başladı, muhtemelen Gudrunkarolina nezdindeki eski konumunu kurtarmak a-

macıyla. "Bay Ypsilon! Çalışma ve oyun üzerine teorinizi sanat alanına nasıl uyarlayacağınız hakkında bizi aydınlatmak istemez miydiniz?"

Ypsilon, "Bay Schnuller!" dedi. "Önce pantolonunuzdan iplik sarkıyordu, şimdi de bana usta bir teorisyen muamelesi yapıyorsunuz. Size yardımcı olabileceğimi sanmıyorum - istesem dahi."

"Buna ne cevap verebileceğimi gerçekten bilemiyorum," dedi Schnuller. "Bu yüzden, burada henüz bilmediğim bir şeylerin varolduğunu tahmin ediyorum. Fakat bir mesihin her şeyi bilmesi gerektiğine göre..., bakın, Bay Ypsilon, ben her şeyden beslenmeye çalıştım, anavatanımızın 82579 şairini biliyorum, öbür uluslarınkileri de herkesten fazla tanırım; bütün dönemlerin filozofları beynimde biraraya gelmiştir, tarihin bütün büyük şahsiyetleri his âlemimden geçmiştir, Budist tapınaklarında da kendimi evimde hissederim, Kuzey Almanya köylülerinin minik duahanelerinde de; sanat tarihini baştan sona veya sondan başa su gibi anlatabilirim, -- bu yüzden olağanüstü önemdeki şu soruna ilişkin ne düşündüğünüzü bilmeyi

çok istiyorum. Söyleyin bize: nedir şu sanat?"

"Ah, evet! Söyleyin bize!" diye bağırdı Fritz Wasserfloh heyecanla. "Bu mevzu benim müthiş ilgimi çekiyor."

İçi dışı bir Fredharry Schnuller, sorusunu sorarken son derece samimiydi. Bunu fark eden Angelika, bu müthiş yoğunlaşmadan etkilendi ve Ypsilon'un elini tutup sıktı.

O zaman Ypsilon dedi ki:

"Sanat yaratıdır. Yaratı, ilâhî güçlerle oyun oynamaktır. Sadece oyun oynayan, yaratıcıdır. Sanatta çalışma ise oyundan başka bir şey değildir."

"Hârika bu!" diye bağırdı Fritz Wasserfloh, "Muhteşem! Bu muhteşem!"

Ama Schnuller Ypsilon'a bakarak, "Sahiden böyle mi düşünüyorsunuz?" diye sordu.

"Şu anda burada karşınızda duruyor olmam kadar sahicidir düşüncem de," diye teminat verdi Ypsilon. "Bakın, dikkat edin: a, e, i, o, - ve u, o, i, e, a! Eser, yaratıcının faaliyetinin sonucudur. Eserin bütün anlamı budur. Yaratmak bir bilginin sonucudur. Zayıf bir insanın ilâhî olana övgü şarkısıdır. Bu yüzden, sonuç, kendini ortaya çıkaranın

gerisinde kalmak zorundadır, çünkü o ulaşılmazdır. Yani birinci sırada, sonucu ortaya çıkaran yeralır: İlâhî olan. İkinci sırada, sonucun ortaya çıkabilmesi: yani yaratı. Üçüncüsü kendidir: eser. Görüyor musunuz, Schnuller: sanat eseri de başka olgular gibi bir olgu; bir sözümona gerçeklik. Aslolan daha derinlerdedir. Yaratı da değildir bu. Yaratı, sanatçının içindeki bir psikolojik süreçtir --"

Psikolojik süreç - bu kavram, artık iyice baygın bakmaya başlamış bulunan Gudrunkarolina'nın beynine ansızın isabet etti ve onun şu andaki ruhsal durumunu birden hışımla terk etmesine yolaçan bir düşünce bağlantısı meydana getirdi.

"Wolfgang, çok sıkıştım! diye bağırıp kayboldu.

Gudrunkarolina'nın davranışı herkes tarafından ayıplandı ve Wolfgang kıpkırmızı oldu. Sadece Fritz Wasserfloh gülüyordu. "Mevzuya bak, muhteşem!" diye haykırdı.

Yalnız, Fredharry Schnuller de içinden,

Gudrunkarolina'dan tamamen yüz çevirdi. Kısaca boğazını temizledi ve konuştu: "Bize her şeyi söylemelisiniz, Bay Ypsilon! Her şeyi! Eğer söylediklerinizi doğru anlayabiliyorsam, sizin için aslolan bilgi."

"Ayrıca," dedi Ypsilon, "ben de size bir soru sormak isterim, Bay Schnuller: Sanatçı insanın kendini ifade etmesi dışında sanat diye bir şeyin varolması gerekli mi?"

"Sanırım milletlerin manevî varlığı niteliğiyle," dedi Schnuller.

"Ah, evet, milletler! Çalışan insana -ne demek istediğimi anlıyorsunuz- ulaşamıyor sanat; çalışan insan sanatın ortaya çıktığı karmaşık yapıya uzak. Onun için sanat sadece gündelik eğlence - üstelik sunduğu nesneler de pek elverişli değil tabiî. Peki ya oyunu oynayan? O, sonuçların üzerindedir. Oynar, - yaratır ve arkasını dönüp gider, yeni'nin peşine. Onu sadece yaratırken hiçbir zaman ulaşamadığı o sonuncu ilgilendirir, bu yüzden de eserleri onun için hiçbir şey ifade etmez. Sanat, sevgili Schnuller, ulaşılması sözkonusu olan bu sonuncu değildir. Sanat eserleri her vakit, aslolanın mat, dünyevî yansımalarıdır. Her vakit, en son şeyleri

ifade etmeye yeltenen insan küstahlığının ürünüdür. Eminim sizin de Sonsuzu hissettiğiniz olmuştur, Bay Schnuller. Öyle değil mi? Hissetmediniz mi?"

"Sanırım," dedi Fredharry; kararlı ama alçakgönüllü.

"Ve onu biçimlendirip ortaya çıkarmayı istediniz, değil mi? Evet mi? Utan, Schnuller! Cennete tükürdün! Ama seni cezalandırmayacağım. Bu açıdan hepimiz günahkârız. Sahici sanatçı bile Sonsuz karşısında bozguna uğrayıp gülünç insanî alışkanlıklarına sarılır ve sanat yapar. Bu bir işi pek mühimmiş gibi göstermenin son kalıntısıdır."

Bu sözler edilirken ihtiyar Goethe ayağa kalktı ve protestolar arasında akdiken çalılığını aşıp tekrar Olimpos'a çıkmaya koyuldu. O hırslı ve çalışkan Hedwig de süngüsü düşmüş bir halde alanı terk etti. Gudrunkarolina da hâlâ dönmemiş olduğundan tam üç roman kahramanı eksikti.

"Evet, mühimmiş gibi gösterme!" devam etti Ypsilon; saygıdeğer Goethe'nin çalılığı sağ sâlim aşmasını beklemiş, saygı gösterme amacıyla sözlerine ara vermişti. "Görüntünün ötesine geçmeliyiz. Sanatın ötesine geç-

meliyiz. Bakın, Goethe ancak çalılığın ötesine geçebildi. Sanatçı olmayı istemekle yetinemeyiz. Sıra şöyledir: Tanrı - İnsan - Eser. Bizden sonra gelenden bize ne! Biz bilelim yeter - gerisi susmaktan ibarettir."

Bu sırada heyecan yaratan bir olay araya girdi.

Ypsilon'un görüşleriyle zihni açılan, sözleri yüreğine işleyen Freidharry Schnuller, birden bir hiç olduğunu düşündü.

Fredharry Schnuller germanistken şairliğe geçmişti, insanı geçmişine bağlayan bütün köprüleri yakmıştı ve kendini tamamen şiirsel üretim faaliyetine vermişti. Sık sık tatmin edilmek istenen, iyi bir ciğer sucuğu yeme zevkinden, yer yer güzel ve zengin ruhlu bir kadının, meselâ Gudrunkarolina'nın tattıracağı zevkten başka hayatta bildiği tek şey, hayatını adadığı sanatsal eseri ve onun temin edeceği ölümsüzlüktü.

Gudrunkarolina'dan ve bu durumda haliyle ciğer sucuğundan az önce vazgeçmişti, böylece hayatının bu bölümünde bir boşluk meydana gelmişti.

Bütün bunlara Ypsilon'un görüşleri yolaçmış olmalıydı. Şimdi de Ypsilon, nihayet

elinde avucunda kalan son şeyi de almıştı: manevî sermayesini kullanıp vurgunculuk yapma niyetini.

"Görüyorum ki," dedi Fredharry, " yolumuz yukarı doğru uzanıyor. Herhangi bir üretimin mânâsı yok. Her şeyi arkamızda bırakmalıyız. Ve bu sahici hakikatı kavradığımız anda, bu iş bitti demekten ve gönlü ferah bir hacı edâsıyla cennete dalmaktan başka yapacak iş kalmıyor."

Bunları söylerken gömlek yakasıyla papyonunu çıkarıp arkasına doğru fırlattı.

"Bravo, Schnuller!" dedi, Fredharry'nin olaya ne kadar basitleştirerek baktığını henüz fark etmemiş olan Ypsilon. "Bravo, Schnuller! Tanrı sana el uzattı!"

Schnuller o ağır sözlerini erkeksi bir umursamazlıkla sarf etmişti. Ama mantıken şimdi kendini öldürmesi gerektiği fikri ruhunu buna rağmen şiddetle sarsıyordu. Yüzünde beliren öfke mimiklerinden bu kolaylıkla anlaşılabiliyordu.

Yatık elips birden büzüştü, dikine bir biçim meydana geldi. Sonra yine eski haline döndü. Ve daha sonra sırayla bir o şekle bir bu şekle girmeye başladı: yatık-dikey-yatık-dikey.

Schnuller birden Rosa Feurig'in üzerine atıldı, Rosa'nın belini saran uzun ipek kuşağı çekip aldı ve haykırdı: "Hepiniz sağlıcakla kalın! Ben ölüyorum!"

Sonra, en alttaki dalları ulaşılabilir bir yükseklikte davetkâr bir edayla sağa sola açılan bir ağaca doğru ilerledi.

Ypsilon çok korkmuştu, yaşlı çoban dedi ki: "Felsefe pek tehlikeli bir saha." Ama Angelika gülümsüyordu. İşlerin bir felâkete varmayacağını biliyordu.

Her iki Meyer, Schnuller'in ardından seğirttiler. Onun daha fazla uzaklaşmasına engel olmak için gaz tabancalarım ateşlediler. Ama isabet ettiremediler. Daha çok, kendilerini engellemiş oldular, çünkü kendi tabancalarından çıkan gaz bulutlarının içine daldılar, yüzüstü yere kapaklandılar ve beş dakika baygın kaldılar.

Bu kez Wolfgang takibe başladı. Ama Schnuller arayı çok açmıştı. Geride kalanlar, Fredharry'nin kuşağı bir dala bağlayıp ilmeği boynuna geçirdiğini görünce telâşla eşinmeye başladılar.

Ama Fredharry'nin bağrında kopan fırtına onu erken bir ölümden koruyordu. Yüzün-

deki şiddetli çekilmeler-kasılmalar bir türlü durulmuyordu. Ve her defasında, ilmek boynunu kavradığında yüzü dik elips şeklini alıyor, böylece kuşak Schnuller'in kulaklarının üzerine, -ya da daha doğrusu, Schnuller'in kulakları, kafasının gerikalanıyla birlikte ilmekten kurtuluyordu.

Wolfgang onun yanına varana kadar altı kere bu şekilde son anını yaşadı Schnuller.

Wolfgang Schnuller'e sarıldı ve ona telkine başladı.

"Sevgili Schnuller," dedi, "şu anda hareketinize yön veren fikir hârika. Ama fikirleri uygulamak zorunda olmadığımızı unutuyorsunuz."

"Ben soyut bir insan haline geldim," diye bağırdı Schnuller. "Ben anladım ve çekip gitmek istiyorum. Hakikatı görenin ölmesi gerek."

"Soyut insan mı?" dedi Wolgang. "Siz mi? Schnuller, kendinize güldürmeyin insanı! Tamamen düşünce düzeyindeki bir teoriyi uygulamak için bu kadar net bir tepki gösteren biri, nasıl soyut insan olur? Ah, ne biçim bir nesnesiniz, nasıl bir yaratıksınız siz! Nasıl bir tıkız et yığınısınız!"

"Böyle mi düşünüyorsunuz? Sahiden böyle mi?" diye sordu Schnuller. "Evet, inanıyorum, haklısınız. Hayır - nesne olamam! İşte, alın, o kadına kuşağını geri verin; hayata devam edeceğim! Üzerime bir şeyler yağmaya başladı yine."

Kimsenin yüzüne bakmadan ortalıktan kayboldu; muhtemelen Gudrunkarolina'yı aramaya gitti.

Fredharry Schnuller edebiyat adına böyle kurtarıldı.

"Evet evet," diye tekrarladı yaşlı çoban birkaç kere, "felsefe epeyce tehlikeli bir saha."

Rosa Feurig de bu görüşe katıldı ve bu kadar vurdumduymaz bir tavırla bir insanın hayatını ve ipek kuşağını tehlikeye atan Ypsilon'dan uzaklaşmanın vakti geldiğini ilân etti. Ve Angelika ile Konrad dışında hepsi bunu baş sallayarak onayladılar.

Ypsilon kendini savunma amacıyla bir el hareketi yaptı ve şöyle konuştu:

"Ey kafadan doğmuşlar! Artık yaşamak istemiyoruz, ama ölmek de istemiyoruz. Ha-

yatı oynamak istiyoruz. Olay asıl o noktada başlıyor. İşte orasıdır cennet, çocukların ülkesi. Orada küçük ve inançlı varlıklar olacağız, bu yüzden büyük olacağız. Orada küçük oğlanlar ve kızlar gibi toprak ve çiçek kokacağız!"

Ypsilon Angelika ile yaşlı çobana ellerini uzattı ve onlarla birlikte ufka doğru uzaklaştı.

Üç genç lavtacı vaziyete derhal uyandılar ve hisli bir ayrılık şarkısı söylediler. Oniki bakire de öyle bir aşka geldiler ve incecik derili trampetlerini öyle sert çaldılar ki deriler patladı.

Ypsilon bir daha dönüp geri baktı ve , "Ah, bayanlar, buna gerek yoktu!" dedi.

İnsanların Ypsilon'un ağzından duydukları son sözler bunlar oldu.

Güneş son ışınlarını da yollamıştı, ay o mütevazı tavrıyla benzer bir oyuna yeniden başlamaya hazırlanıyordu, yarasalar boğazlarını temizlemeye koyulduğunda, sabahtan akşama günışığmda dans etmiş sivrisinekler çoktan ölmüştü.

"Ypsilon saygıdeğer bir anababanın evlâdıdır!" Kalabalığın boğuk sesi duyuldu.

İnsanların onun ardından söylediği son sözler de bunlar oldu.

Ve ufukta kaybolana kadar arkasından baktılar --

Christof Spengemann (1877-1952), yazdığı edebî metinler, sanat eleştirileri, çıkardığı dergiler, yenilikçi sanatçıları savunmak için giriştiği mücadelelerle, 1. Dünya Savaşı ertesindeki yoğun sanatsal hareketlilik ortamının enerjik ve çok yönlü kişilerindendi. Reklam grafikerliği yaparak geçiniyordu, ama aslî faaliyeti sanat âlemindeydi. Okuyacağınız romanın geri planında "sanatı anlama" sorununun yattığını göreceksiniz. Spengemann, fazlasıyla alışılmadık cinsten bir metin olan Ypsilon'u *1924 Nisan'ında tamamlamıştı. Ama roman ancak 1991'de basıldı. Buna olsa olsa müthiş bir ihmal diyebiliriz. Çünkü* Ypsilon *kadar kendine özgü, esprili, renkli, derinlikli bir eserden bunca yıl hiçbirimizin haberi olmamıştı.*

